

2023

Őszi kiadás

35.szám

Kedves Szülők és Gyerekek!

Szeretettel köszöntök minden kedves Gyermeket és Szülőt, köztük az óvodánkba újonnan érkező Gyermeket és Szüleiket.

Megkezdjük a 2023/24-es nevelési évet. Bízom benne, hogy ez mindenki számára örömteli, izgalmas élményekkel, programokkal teli év lesz, tele jobbnál jobb közös programokkal.

Tervezzük, hogy a középső és nagycsoportos gyerekeknek kirándulást szervezünk óvodánként különböző helyszíneken.

Az Erzsébet-ligeti Színházba Manó bérleteket váltottunk, amivel gyermekelőadásokra készülünk az iskolába készülő gyermekekkel, elősegítve esztétikai, művészeti nevelésüket.

Rendezvényeinkről az oviújság hasábjain bővebb információ található. A programokat a 16. kerületi Önkormányzat finanszírozza.

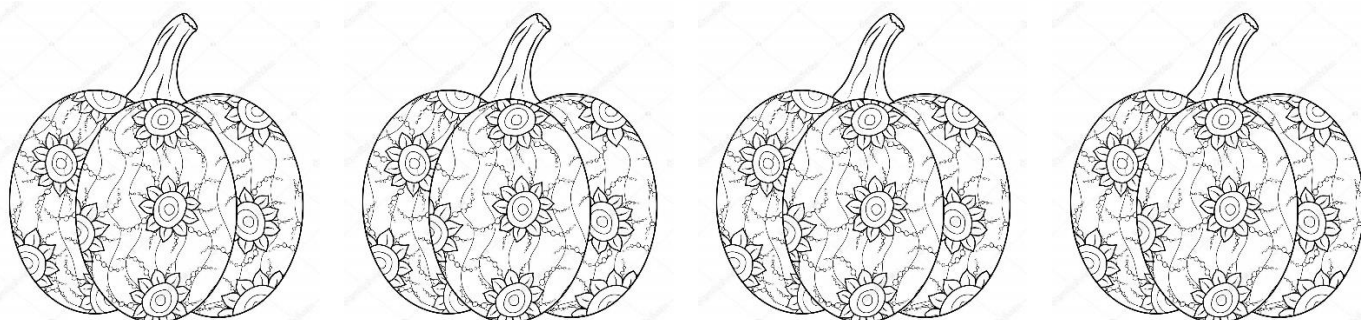
Óvodánk jellemzőit és a közeljövőben megújuló dokumentumait honlapunkon <https://napsugar.bp16.hu/> olvashatják.

Köszönjük felajánlásait a Játékos Világ alapítvány számlájára, és kérem, ha tehetik, továbbra is támogassák adójuk 1%-val azt.

Bízom benne, hogy hatékony együttműködésünkkel folyamatosan erősítjük a család - óvoda partneri kapcsolatát.

Köszönöm a nevelőtestületünk felé megnyilvánuló bizalmukat. Változatlanul a legjobb tudásunkkal, magas színvonalú pedagógiai munkánkkal igyekszünk megszolgálni, hogy gyermeküket, a legféltettebb kincsüket ránk bizzák.

Skrek Dóra
óvodavezető

Térítésmentes, ingyenes foglalkozásaink:

Hittan: Heti egy alkalommal

A foglalkozást vezeti: Szőke Györgyi

(A foglalkozásra jelentkezi egy szülői nyilatkozattal lehet)

Logopédia: Heti két alkalommal

Hétfő és szerda délelőtt

Logopédus: Csécsei Edit

Lábtorna: Havi egy alkalommal

A foglalkozást vezetik: csoportos óvodapedagógusok

Úszás (csak az **iskolába menő** nagycsoportosok részére): Keddenként 10-től 10:45

(a busz 9:30-ra érkezik a gyerekekért, így kérjük legkésőbb fél 9-re érkezzenek meg.)

Korcsolya: (csak azon **iskolába menő** nagycsoportosok részére, akik nem az úszást választják): a korcsolya oktatás januártól kezdődik, és 10 alkalom lesz, egyelőre további információink nincsenek az oktatásról.

Programsoroló:

Kedves Szülők!

A következő listán összesítve láthatják a félév már lezajlott és még soron következő programjait. (A „zöld” jeles napokat, melyeket zöld óvodaként intézményünkben szokásainkhoz híven idén is megtartunk, kiemelten zöld színnel jelöltük.)

A dátumok azonban, mivel egy évre előre kell terveznünk, csak hozzávetőlegesek, a tanév során még változhatnak. Hogy mindig friss információjuk legyen a következő óvodai programról, kérjük a továbbiakban is rendszeresen kövessék figyelemmel a szülői e-mail rendszert.

Kérdés esetén forduljanak bizalommal a csoportos óvónénikhez email-ben vagy az óvoda hivatalos telefonszámán.

- A nevelési évben 5 nevelés nélküli szakmai napot tervezünk:

2023. október 20. péntek

2024. április 5. péntek

2024. június 25. kedd

2024. augusztus 23. péntek

2024. augusztus 26. hétfő

- Ünnepnapok (munkaszüneti napok) időpontjai

Nemzeti ünnep: Október 23.

Mindenszentek: November 1.

Karácsony: December 24-26.

Újév: Január 1.

Nemzeti ünnep: Március 15.

Húsvét: Április 10-13.

Munka ünnepe: Május 1.

Pünkösöd: Június 1.

Nemzeti ünnep: Augusztus 20.

❖ **Mobilitási hét, autómentes nap: szeptember 16-20.**

A program bár már szeptemberben lezajlott, méltán büszkék lehetünk az óvodánkba járó gyermekekre és szüleikre, hiszen idén is viszonylag magas volt a részvételi arány. Ezúton is gratulálunk minden ÖKO-san közlekedőnek!

❖ **Állatok világnapja: október 4.**

Óvodánkban ez a „zöld ünnep” hagyományos módon több napig tart (okt. 4-okt. 6-ig). A régi hagyományok szerint, a folyosón megrendezett interaktív játszóház mellett, a csoportos óvónénik is minden napra készülnek valami „feladattal”. Sokat beszélgetünk az állatokról, játszunk, éneklünk és barkácsolunk a témán belül, és természetesen minden csoport megismerkedhetett az év állataival is.

❖ **Nevelés nélküli munkanap: október 20- péntek**

Ezen a napon óvodánk zárva tart.

❖ **Tanyaudvari látogatás: október 26.**

Ezen a napon óvodánk minden csoportja ellátogat a 16. kerületi Kertvárosi Tanyaudvarba. Az utazáshoz az Önkormányzat külön buszjáratot biztosít a számunkra. A program zárt, délelőtti tevékenység, ebédre visszaérünk az óvodába.

❖ **Óvodai fényképezés: november 6-7**

Kérjük kövessék figyelemmel a szülői email rendszert, melyből pontosan megtudhatják, hogy melyik csoport melyik nap kerül sorra a fényképezésen.

A megfelelő napon gyermeküket már a kiválasztott ruhában adják be a csoportba. Ne feledkezzenek meg arról, hogy a fényképezés után visszatérünk a szokásos napirendünkhöz, így a gyermekeknek legyen kényelmes benti és kinti váltóruhája is.

Csoportonként egyszerre 3-4 kisgyermek megy a fényképezésre előkészített helységbe, ahol a fotós maszkban dolgozik. A fotózáson csak az óvodánkba járó gyermekek vehetnek részt.

A külön csoportba járó testvérek közös fotózására van lehetőség (kérjük vegyék figyelembe a gyermekek életkorát, és ha a két csoport fényképezése külön napra esik, akkor a nagyobb testvér hozzon kétszer szép ruhát.)

A magas gyermeklétszám és a betegségek miatt „Barátos kép” csak a ballagó nagycsoportosok számára kérhető. Megértésüket köszönjük.

❖ **Márton-nap: november 10. péntek:**

A hét folyamán különböző csoporton belüli tevékenységeket szervezünk a gyermekeknek, melyek során megismerkedhetnek Szt. Márton legendájával, a hozzá kapcsolódó hagyományokkal. A jó hangulatú hét során a gyerekek sokat énekelgetnek, mondókáznak és barkácsolnak az óvónénikkel. A Márton napi zenés táncos mulatságot a Gézengúz együttes biztosítja az óvodásaink számára.

❖ Egészségnap: november 20-24

Az egészségnap alkalmából a hét folyamán a gyerekek a saját csoportjukon belül sokat beszélgetnek, játékosan tanulnak az egészséges életmódról. A folyosón berendezett „interaktív játszóházban” megmutathatják tudásukat szüleiknek is.

Szeretnénk ha idén újra megvalósulhatna a szülők számára szervezett délutáni előadás sorozat. Terveink szerint a megjelölt délutánon a védőnénink illetve egy gyógytornász fog előadást tartani az érdeklődő szülőknek. A program jelenleg szervezés alatt áll.

❖ Mikulás: december 6. szerda

Ezen a napon zárt, délelőtti program keretein belül a Mikulás meglátogatja óvodásainkat, és ha szerencsénk van, meglepetést is hoz.

❖ Adventi délután: December 11-15

Ezen a délutánon szeretettel várjuk a szülőket minden csoportba, hogy együtt készülődjünk a közelgő ünnepre.

Hagyományainkhoz híven, egy ráhangolódo karácsonyi barkácsolással készül minden csoport óvónénije, melyet a szülők a gyermekeikkel közösen készítenek el. A program lezárásaként közös gyertyagyújtással és énekléssel búcsúzunk.

❖ Gyermek karácsony: december 18-19

Közös ünneplés a gyerekekkel a saját csoportszobájukban felállított karácsonyfa/ kialakított ünnepi sarok „alatt”. Minden csoport meggyújtja az adventi koszorún a gyertyákat, majd a közös éneklés, verselés után a gyerekek kibonthatják a közös ajándékokat.

❖ Medve-hét: Január 29-Február 2

Az egyhetes hagyományos mackó kiállítás ideje, melynek alkalmából a gyerekek kedvenc plüss mackói is beköltözhetnek egy hétre az óvodába. (Mivel a kiállítást a folyosón rendezzük be, hogy mindenki láthassa, ezért kérjük, ne felejtsek el a macikon feltűntetni a gyermekük jelét illetve csoportját.)

❖ Farsang: február 8-14

Zárt, délelőtti program keretében „kergetjük el a telet”.

Gyermekeket ezen a reggelen már a kiválasztott jelmezben adják be a csoportba. A délelőtti folyamán sok játékos feladatot, táncot illetve nassolást és mulatságot szervezünk a gyermekeknek a csoportokon belül.

Kérjük vegyék figyelembe, hogy a mulatság után folytatódik a szokásos napirendünk, így ezen a napon is minden gyermeknek legyen kényelmes benti és kinti váltóruhája.

Kérjük Önöket, hogy olyan jelmezt válasszanak gyermeküknek, ami nem korlátozza Őt sem a mozgásban, sem az önállóságban. (Tudjon leülni, táncolni, egyedül pisilni stb...)

❖ Március 15: március 13-14

Itt láthatók a következő félév folyamán tartandó programjaink. A fentiek az ünnepek tervezett időpontjai, azonban előfordulhat változás!

Részletes információkat az adott dátum közeledtével a csoportos faliújságokon találhatnak, illetve tájékoztatást kapnak az óvoda e-mail rendszerén keresztül is.

Kérjük, mindig kísérjék figyelemmel az Óvónénik üzeneteit

Fejlődik a beszéd

"Mikor a gyerek gőgicsél,

Isten tudja, mit beszél!

Csak mosolyog és integet...

Mit gondol? Mit mond? Mit nevet?"

(Gárdonyi G.)

A nyelv, a beszéd igen természetes, magától értetődőnek tűnő kommunikációs képessége az embernek. Csak mi tudjuk beszélt vagy írott nyelvi formában kifejezni igényeinket, szükségleteinket, érzelmeinket. Mindezt a nyelv teszi lehetővé, amelyet meg kell tanulnunk érteni és létrehozni, hogy a kommunikáció eszközeként tudjuk használni.

Valóban a természet egyik csodája, hogy a gyerek hároméves korára képes birtokba venni az anyanyelvét (akár többet is!), megérti a hozzá intézett beszédet, és mag is létre tudja hozni beszélt formáját. Anyjával, a környezettel való eddigi kapcsolattartást, a testi kontaktust egyre inkább a szóbeli kommunikáció váltja fel. A „Szeretlek!” vagy az „Ügyes vagy!” mondatok hasonló érzetet kelthetnek, mint egy ölelés vagy simogatás. A „Nem szeretlek!” a gyerekekben valódi fájdalmat kelt, és úgy is éli meg, mint a valódi eltaszítottságot.

Hogy tanul meg beszélni?

Napjainkban a kutatók egyetértenek abban, hogy a nyelvelsajátítás nem pusztán utánzás eredménye. A gyerek megfigyeli a környezetében beszélőket, elemzés alá veszi a kapott „inputot” (bevitt jeleket), azaz a nyelvi mintát, és próbálja felfedezni annak összetevőit, és szabályait, törvényszerűségeit. Így fedezzük fel anyanyelvünk beszédhangjait, amelyek építőelemei a szavaknak, a hozzájuk kapcsolódó képzőknek, jeleknek, ragoknak. Megtanuljuk a nyelvtant, azaz az elemeket egymáshoz kapcsolni, olyan szókapcsolatokat, mondatokat is létrehozni, amelyeket még senkitől sem hallottunk, mégis megfelelnek az anyanyelvünk szabályainak. Végül birtokba vesszük azt a tudást is, hogy lehet az anyanyelvünket legjobban úgy használni, hogy a környezetünkből kiválsuk a szándékaiknak megfelelő cselekvést. Rájövünk arra, hogy bizonyos szavak, szerkezetek jobban működnek, mint mások. Ha azt

mondom: „Sétálunk, Papa?“, erre azt feleli: „Nem“, mert nagyon fáradt. Ha viszont azt mondom: „Veled szeretek a legjobban sétálni a világon, Papa!“, akkor célba érek, hiszen bármilyen fáradt, mégis mindig elvisz sétálni. A végső cél: a nyelv és a beszéd eszközként való alkalmazása abban a környezetben, kultúrában, amelyikbe beleszülettünk.

Tudnunk kell, hogy rajtunk is múlik gyerekünk fejlődése. A kommunikációs igényére megfelelően válaszoló szülő segíti képességei fejlődését. Így tegyünk:

- Figyeljük úgy gyerekünket, hogy fel tudjuk ismerni kifejező, kapcsolatteremtő vágyát, testbeszédét, nevetését vagy szavait, azaz vegyük észre, ha hangadással, gesztussal vagy szavakkal közlendőjét jelzi. Adjunk elég időt kettőnk arra, hogy egymás válaszai is megszülessenek. Teremtsük meg a válaszadás lehetőségét, várjuk ki türelmesen a választ. Mindig rövid és egyszerű, jól érthető mondatokban beszéljünk hozzájuk. Játékosan kísérjük és értelmezzük érdeklődésének tárgyát, irányát, például ha az autója felé fordul, azt mondjuk:” Igen, ott van az autó. Szép piros autó. Kie ez az autó? Hogy megy az autó?”
- Játsszunk vele sokat bújócskát, „kukucs” játékot, göcögtetőket, labdajátékokat úgy, hogy játékaink közben váltakozzanak a szerepek! Az egyszerű rímes versek, dalok nagy örömet szereznek ebben az életkorban. Külön élmény a finom testi érintés, mely biztonságot nyújt. A legnagyobb élvezet mégis a göcögtetők csattanójánál van, ahol valami igen kellemes, csiklandós érzet kapcsolódik össze a mozgással, a beszéddel. A csattanó késleltetése játék lehet a kommunikáció fenntartására. Aztán már jöhet a nevetés, amely a fénypontja a közös együttlétnek. Erre az élményre, a felhőtlen együttlétre egész életünkön át emlékezünk.
- Csináljunk kedvet a beszédhez, érezhessék, beszélni, a másik emberrel kapcsolatot tartani nagyon jó dolog!
- Vezessük rá, hogy a beszélgetéssel tudjunk egymással közölni a dolgokat, így tudjuk kifejezni érzéseinket! Elmondhatjuk, mit akarunk, és azt is, hogy mit nem. Együtt tudjunk örülni, vicces történeteket mesélünk egymásnak, amin jókat lehet nevetni, még ha azok a vicces dolog nem is velünk történtek meg, hanem a mese szereplőivel.
- Segítsük felismerni, hogy a beszéddel hatni tudunk a másik emberre, és a használata is igen szórakoztató, azaz játszani is lehet vele!
- Örüljünk és támogassuk, ha játszani akar az anyanyelvével: ha új szavakat talál ki, titkos nyelven beszél (pl. Tur-guc ir-gigy ber-ge-szér-gér-nir-gi?), visszafelé mondja ki a szavakat, vagy mindig az ellentétét mondja annak, amit éppen akar. Próbáljunk meg bekapcsolódni, hasonló módon beszélni. Faragjunk rímeket, találjunk ki érdekes történeteket! Ez a játékoság őt is arra készíti, hogy kreatívan közelítsen anyanyelvéhez.

Mit tegyünk, ha nehézségei mutatkoznak a beszéd használatában, a szavak kiejtésében?

Tudjuk, hogy vannak a beszéd-és nyelvi fejlődésnek nehezebb szakaszai, amelyek „túlélését” támogatással kell segítenünk. Ilyen a „Mi ez?” korszak. Ez a két éves kor körüli szókincsrobbanás időszaka, amikor igen rövid időn belül megugrik a gyerek aktív szókincsének mennyisége. Ilyenkor szinte egész nap azt kérdezi, az őt körülvevő tárgyakra rámutatva, „Ez mi? „Ez mi ez? Mi történik? A tárgy–hangsor- jelentés kapcsolat kiépülésének lehetünk szemtanúi. Amikor rámutat egy tárgyra és azt kérdezi: „Ez mi?”, akkor tulajdonképpen azt firtatja, hogy mi (a környezet) hogy hívjuk ezt a tárgyat, mert ő is úgy szeretné megnevezni, azt a nyelvet beszélni, erre a tárgyra azt mondani, amit mi. Mi a feladatom nekem, mint szülőnek ebben a korszakban? Lelkesen válaszolni, a tanulandó szavakat pontosan kiejteni, őt magát a kiejtésben nem javítani, és végig kitartónak és támogatónak maradni. A gyerek ebben a helyzetben azt is élvezzi, hogy közben állandóan kapcsolat tart a környezetével. A kérdései megszólítás, kapcsolatfelvétel a körülötte lévőkkel. Ebben a helyzetben a kommunikáció elutasítása (Már százszor mondtam, hogy mi ez! Nem mondom többször!) nem pusztán a szókincsfejlődésében gátolhatja meg, hanem a kommunikációs kedvét is elveheti.

A felnőttektől eltérő kiejtését soha ne figurázzuk ki, ne szégyenítsük meg ezért. A gyerek eltérő, meg-megakadó kiejtését figyelembe sem vesszük, arra nem reagálunk. Egyszerűen megismételjük azt, amit mondott, a helyes formában a közlés tartalmára koncentrálnak: „Szereted a kakaót?” , „Még kérsz enni?”. Értelmezzük is: megyünk és készítünk neki finom kakaót, illetve kenünk még egy vajjas kenyeret. Ebben az úgynevezett „korrigált visszajelzésben” nem a formára (a rossz kiejtésre) koncentrálnak, hanem szigorúan a közlés tartalmára. Ezzel lehetőséget adunk a két forma (a szülőé és a sajátja) összehasonlítására. Nem próbálunk rá nyomást gyakorolni a pontosabb ejtés érdekében, nem is gúnyoljuk ezért.

Javasoljuk:

- ☺ Ha a csecsemőkori gögicsélést nem váltja fel a gagyogás, vagy a gagyogás néhány hét alatt elsatnyul, monotonná válik, keressünk fel gyermekaudiológiai szakrendelést!
- ☺ Ha a gyerekünk beszéde két-két és fél éves koráig nem indult meg, felétlenül vegyük igénybe koraifejlesztő-logopédus szakember segítségét, keressünk fel egy beszédindító korai fejlesztő központot!
- ☺ Ha az artikuláció, a beszéd érthetősége négy-ötéves korra nem javul jelentősen, nyolc-tíz hangzót még mindig hibásan ejt, keressünk fel logopédust!
- ☺ Az iskolába lépés előtt egy évvel minden beszédhangejtési hibával forduljunk logopédushoz! Az olvasás-írás tanulásának egyik feltétele a tiszta beszédhangejtés.

☺ Ha gyakori nátha vagy felsőlégúti betegségek jellemzőek gyerekünkre, keressünk fel gyermek fül-orr-gégész szakembert, vagy gyermekaudiológust, hogy tisztázzuk, hátráltatják-e ezek az állapotok gyereünk beszédhanghallásának fejlődését.

Felhasznált irodalom:

- 1.) Payne K. J.(2009): Gyerekeink játéka, Budapest. Kláris Kiadó
- 2.) Goebel W.- Glöckler M. (2006): A nagy gyerek-kalauz. Budapest, Dr. Szőke Henrik
- 3.) Stoppard M. (2003): Mit tud a gyerek? Budapest, Park Kiadó
- 4.) Kenesei I. (2000) A nyelv és a nyelvek. Budapest, Corvina Kiadó (online elérhető: [http://www.nytud.hu/nyelv es nyelvek](http://www.nytud.hu/nyelv-es-nyelvek))
- 5.) Mérei F.-V. Binét Á. (1993): Gyereklélektan. Budapest, Gondolat Kiadó
- 6.) Pléh Cs.-Palotás G.-Lőrík J.(2002): PPL Nyelvfejlődési szűrővizsgálat. Budapest, Akadémiai Kiadó
- 7.) Gósy M. (1997): Beszéd és óvoda. Budapest, Nikol Kkt.
- 8.) Fehérné Kovács Zs. - Mácsainé Hajós K. - Szebényiné Nagy É. (2004): Együtt lenni jó... Budapest, Logopédiai kiadó
- 9.) Szabó B. (2002): Mozdulj rá! Mozgással kísért vers- és mondóka gyűjtemény. Budapest, Logopédiai kiadó
- 10.) Kenneth L. Grizzle,-D. Simms (2006): Korai nyelvi fejlődés és az ezzel összefüggő tanulási nehézségek. Gyerekgyógyászati Továbbképző Szemle.
- 11.) Neumann S.(2006): Beszéljünk együtt! Budapest, Mosolyogj bátran! Közhasznú Egyesület, ELTE BGGYK, Demoszthenesz Egyesület
- 12.) 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
- 13.) Gopnik A.- Kuhl P. Melzoff A. (2008): Bölcsék a bölcsőben. Budapest, Tiporex Kiadó

Csécsei Edit logopédus

Hogyan lehetünk elég jó segítői gyermekeink érzelmi nevelésének?

Nem válunk a gyermekek bizalmasává és érzelmi nevelésüket elég jó segítőivé azonnal. Néha a gyerekek olyan helyzeteket hozhatnak fel, amelyek kiválthatják a saját érzelmeinket hasonló helyzetekről. Ezeket a pillanatok fontos felismerni, mert felismerés nélkül nehezebbé tehetik a bizalom kialakításának folyamatát és a gyerekekkel való eredményes kapcsolatteremtést, ami azonban az elég jó segítségnyújtás alapja az érzelmi nevelés folyamatában. Tehát, mi történik, ha egy olyan helyzetre adott érzelmi reakciónk van, ami megnehezíti, hogy bele tudjunk érezni az adott gyermek/gyermekek érzelmeibe.

Kihívást a jelentő helyzetek esetén a hatékony megoldás 7 pontja:

1. Tegyük fel, a gyermek megüti egy társát. Az első dolog, hogy felismerjük, hogy nekünk, felnőtteknek saját érzelmi reakciónk van a helyzetre. Nem kell abban a pillanatban megértenünk, hogy honnan jönnek az érzéseink, vagy milyen emlék váltja ki. Elég, ha megértjük, hogy saját személyes reakciónk van.
2. Próbáljuk meg visszatartani a saját érzelmi reakciónkat. Nem figyelmen kívül hagyást jelent ez, csak először a gyermeknek való segítségnyújtás a cél, és ha az megvalósult hatékonyan, akkor utána vissza lehet térni a saját érzelmi szükségletekre. Néhányan hasznosnak találják a vizuális technikát, és a képi ábrázolást ezekben a helyzetekben. Például elképzelik, hogy érzelmeiket egy dobozba teszik, majd a dobozt egy időre egy szekrény polcára helyezik, hogy később visszatérhessenek hozzá, amikor már van rá idejük.
3. Utána, amikor például már eltettük a dobozba a saját szükségleteinket későbbre, kérdezzük meg magunkban: Mit érezhet a gyerkóc? És mire lenne most szüksége?
4. Tegyük a gyermek szükségleteit első helyre és próbáljuk meg az érzelmi nevelést alkalmazni.
5. Érzelmi nevelést támogató kommunikációs javaslatok a gyermek érzelmi állapotához való kapcsolódásra:
  - Most biztosan nagyon tehetetlenül / reménytelenül / frusztráltan / boldogan, szomorúan / csalódottan / etc. lelkesen érzed magad.
  - Oh, hát ez tényleg borzalmasan hangzik.
  - Lehet most szomorú / vagy (érzelmek közül beilleszteni) dühös vagy / voltál.
  - Bárcsak ne mentél volna át ezen.
  - El sem tudom képzelni, milyen szomorú lehetsz most.
  - Hát én is így éreznék a helyedben.
  - Ez engem is megijesztene.
  - Ez nagyon kellemetlen lehetett neked.
  - Lehet úgy érezted magad, mintha elsüllyednél a padlón.
  - Ez bosszantó lehet/ett.

- Nagyon zavarhat/ott ez téged.
- Ez dühítően hangzik.
- Ez nagyon ijesztően hangzik.
- Hú, hát ez nagyon sokkolónak hangzik.
- Ez nagyon izgalmas lehetett!
- Ez nagyon menő!
- Fantasztikusan hangzik!
- Ez milyen jóóóó!
- Most biztos nagyon lelkes vagy!

6. Határok felállítása, és a probléma megoldása

1. Szabjunk határokat a nem elfogadható viselkedésnek. Itt közöljük a gyermekkel kapcsolatos érzéseinket, Személyét és személyiségét ért minősítés nélkül. Tudatjuk a gyermekkel, mi az elfogadhatatlan, és mi elfogadható. Rövid egyszerű mondatokban elmagyarázzuk, hogyan érzünk és tisztázzuk az értékeinket, a szabályokat, és azt, ami az adott közösségre (család, játszótér, kisközösségek, etc.) vonatkozik.
2. Ne használjunk minősítést, kritikát, és más gyermekekkel való összehasonlítást a probléma megoldása közben.

7. Hogy zajlik ez a gyakorlatban? Szituációs példa:

Egy 6 éves kisfiú megüti egy másik gyermeket a játszótéren játék közben.

Kerüljük el: Laci, te nagyon rossz vagy! Menj a padra és ülj le!

Használjuk:

Laci, mi nem ütjük egymást a játszótéren.

(Tudatjuk a gyermekkel, mi az elfogadhatatlan.)

Tudom, hogy mérges vagy,

(Segítünk neki az érzelmének megnevezésével abban, hogy találkozzon önmagában az adott érzelem nevével, amit a testében érez.)

Fontos: Mivel a gyerekek még nem tudják sokáig megnevezni az érzelmeiket, csak átélik őket, ezért hosszú ideig segítségre van szükségük arra, hogy a bennük zajló érzelmeiket megtanulják megnevezni.)

De használj szavakat, ne a kezedet.

(Rövid mondatban elmondjuk, mi a szabály akkor, ha valaki mérges.)

Kérj elnézést a kisfiútól (kislánytól) és mondd el neki, miért vagy mérges.

(Segítséget adunk a gyermeknek abban, hogy a kialakult helyzetet megfelelően tudja kezelni.)

Mit kezdjük a tabutémákkal? 1.rész: halál, gyász

Hogyan kezeljük az életünk egyik legnehezebben megfogalmazható tabuját, a halál és a gyász kérdését? Megpróbáljuk körbejárni, mit mondhatunk egy óvodásnak a halálról, kell-e erről beszélnünk vele, mit kezdhet a gyással, és hogyan segíthetünk neki feldolgozni azt.

Az életünket körbeveszik a tabuk, de nem vagy nem szívesen beszélünk róluk. A szexualitás, az alkoholizmus, a halál olyan fogalmak, amelyekhez sokszor még szavaink sincsenek, talán részben azért, mert velünk sem beszéltek nyíltan ezekről a témákról. Talán mert a szüleink generációja még szégyenletesnek érezte, talán kellemetlennek, vagy úgy gondolták, nem a gyerekeknek való témák ezek. De szülőként tehetünk azért, hogy a mi gyerekeink életében már ne legyenek tabuk, és nyíltabban tudjanak beszélni ezekről a dolgokról. Ebben segíthet néhány tabutémát érintő gyerekkönyv is, ezekből ajánlunk néhányat.

Mit tud egy óvodás gyerek a halálról? Kell a halálról beszélgetni?

Az élete egy bizonyos szakaszában minden gyerek rákérdez arra, hogy mindannyian meghalunk-e, amelyre tulajdonképpen csak egyetlen jó válasz létezik: igen. A felnőttek sokszor elhárítják a gyerekek halállal kapcsolatos kérdéseit, de mire is kíváncsi tulajdonképpen ilyenkor az óvodás gyerekünk? Nem biztos, hogy a konkrét válaszra van szüksége, inkább elsősorban arra, hogy beszéljünk erről. Ahhoz, hogy a gyerekekkel hitelesen és önazonosan tudjunk a halálról beszélni, elkerülhetetlen a saját, halálhoz való viszonyunk átgondolása. Nemcsak nekünk, de a gyerekeknek is biztosságot ad már önmagában az is, hogy lehet a veszteségeinkről beszélni, ki lehet azt mondani, hogy meghalt valaki, aki fontos volt. Előfordulhat, hogy magunk is félelmet élünk át, amikor a halotról, a halálról beszélünk a gyerekeknek. Félelmetes sokszor, amit mondunk, a nem tudásnál azonban nincs félelmetesebb.

A gyerekek nagyon figyelik azt is, hogy hogyan reagálunk a kérdéseikre: megijedünk, eláll egy pillanatra a szavunk, nem is tudjuk, mi a jó válasz? Lehet, hogy így lesz, ám ez egyáltalán nem

baj. Mint minden más helyzetben, ekkor is az a legfontosabb, hogy **legyünk hitelesek, legyünk érzelmileg elérhető szülők, és csak azt mondjunk, amit hiszünk. Mondjuk ki, amit érzünk** („Hát most jó nehezet kérdeztél...”, „Nagyon váratlan a kérdésed...”), **legyünk kíváncsiak, és kérdezzünk**. Vajon honnan jöhet ez az érdeklődés: történt valami az óvodában, amiről hallott, vagy a korosztálynak megfelelően kíváncsi? **Az a jó, ha a válaszuk nem elutasító és hátrító, hanem érdeklődő**. Beszélhetünk arról is, hogy mi mindent tehetünk és teszünk azért, hogy egészségesek maradjunk.

A veszteségtől nem megkímélni kell, hanem felkészíteni rá

A gyereket minden nehézségtől és fájdalomtól szeretnénk megvédeni és megkímélni. Vannak azonban olyan helyzetek, amikor ez a különben természetes szülői attitűd nem vezet jó megoldáshoz. **A gyerekeket nem a halálról és a veszteségekről való beszélgetéstől kell megvédeni, hanem az életre kell felkészíteni, amelynek természetes velejárója a halál. Ha nem őszintén és a koruknak megfelelően beszélünk a gyerekekkel tulajdonképpen bármilyen témáról, akkor a titkolózás, a kegyes hazugság útját választjuk. Pedig a titok a gyerekek számára nehezen kezelhető, nehezen elviselhető**. Ha a felnőtt nem válaszol, vagy másra tereli a szót, azzal megrémíti őt. Ha a nagypapa meghal, de a gyerek nem kap választ, vagy nem a valódi választ kapja arra a kérdésre, hogy „hol van a nagypapa?”, azzal titkolózni kezdünk, ami bizalomvesztéshez vezethet. **A gyerekek a fájdalmat és a halál tényét könnyebben feldolgozzák, mint a bizalom elvesztését**.

Így gyászol egy óvodás

A gyász feldolgozásában az életkori sajátosságoknak nagyon fontos a szerepe. Az óvodás korú gyerekekre az énközpontú gondolkodás a jellemző, emellett azzal is tisztában vannak már, hogy a cselekedeteiknek van következménye. „A nagymama azért halt meg, mert nem vettem fel azt a sapkát, amit nekem kötött. Én vagyok tehát a felelős a haláláért.” Nagy különbség még a felnőttek gyászához képest, hogy nem tudnak folyamatosan a veszteségre gondolni, időről időre képesek ugyanolyan önfeledten játszani, mint korábban. **A gyerekeknek nagyon nehéz elviselniük a gyászt, sokszor nem bírják el azt a sok érzelmet, ami egy a veszteség során a környezetükre és rájuk rakódik**. Ezért igyekeznek elkerülni, ám ez semmiképp nem jelenti azt, hogy nem gyászolnak, vagy már hamar túltették magukat a veszteségen. **Játékkal, rajzolással, beszélgetéssel, a döntéseinkbe való bevonással segíthetjük őket. Támogassuk abban, hogy kifejezhesse az érzelmeit!** Fontos, hogy a fájdalmat és az érzelmeinket ne titkoljuk

el, emlékezni lehessen arra, aki fontos volt, de már nincsen velünk, lehessen kérdezni, beszélni róla. Előfordulhat, hogy mi magunk sem vagyunk képesek senkivel beszélni az első időszakban. **Ha azonban a gyereket magára hagyjuk, ha nem beszélünk arról, akit elveszítettünk, nem emlékezünk rá, akkor azt tapasztalhatja meg, hogy így múlik el minden, emlékezés nélkül.**

Forrás: Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

Koltai Kinga – óvodapszichológus

(elérhetősége: pszichologus.napsugarovi@gmail.com)

Lassan a magyar nyolcadikosok fele funkcionális analfabétának tekinthető; a következmények beláthatatlanok

írta: Balázs Zsuzsanna

A tavalyi kompetenciamérés nemrég nyilvánosságra hozott eredményei lesújtó képet festenek a 6., 8. és 10. osztályosok közoktatásban szerzett készségeiről: az Oktatási Hivatal (OH) értékelése szerint az általános iskolákban a végzős évfolyamon tesztelt mintegy 90 ezer diák 40 százaléka, országosan körülbelül 36 ezer gyerek alapszinten sem képes szöveget értelmezni. Ez azt jelenti, hogy bár el tudják olvasni a magyar nyelven írt szavakat, nem értik a mondatok által hordozott információ lényegét, és nem tudják felhasználni a mindennapi életben.

„Ha valakinek hiányoznak az alap matematikai kompetenciái, nem tudja kiszámolni, mennyi pénz jár vissza, amikor fizet a kasszánál a boltban, és becsapják. Ha a természettudományos alapkészségei hiányoznak, akkor nem tudja, miért dörög az ég, miután villámlott. Ha a szövegértési alapkompenciái nincsenek meg, akkor gyakorlatilag semmit nem tud a továbbiakban megtanulni. A minimum szint alatt teljesítő tanulók nemhogy érettségit, de szakmát sem lesznek képesek szerezni, nem lehet őket tovább- vagy átképezni. A szövegértési kompetenciateszten kudarcot vallók jó eséllyel egész életükben legfeljebb betanított munkásként tudnak majd dolgozni, mert a betonkeverőgép működtetését még meg tudják tanulni, de azt már nem, hogyan lehet megépíteni egy ház elektromos rendszerét”

– vázolta kérdésünkre Radó Péter oktatáskutató, hogy milyen kilátásai vannak azoknak az általános iskolát elhagyó 14 év körüli gyerekeknek, akik a kompetenciamérés szövegértési tesztjein a minimum szintet sem érték el.

Az országos átlag lehangelő, de az ördög a részletekben rejlik

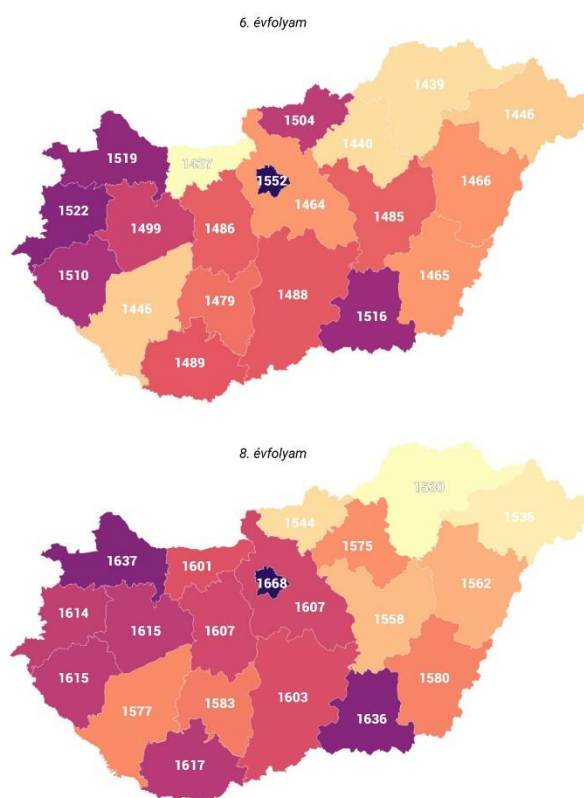
Az általános iskola végzős osztályába járók országos átlaga matematikából 1602, természettudományból 1587, szövegértésből 1535 pont volt. Matematikából és szövegértésből a magyar diákoknak egyaránt 2019-ben sikerült a legmagasabb átlagpontszámot elérniük, amihez képest az idei év matematikából 22, szövegértésből pedig 73 pontos visszaesést hozott. Természettudományból nincsenek a korábbi évekből összehasonlítható adatok.

Matematikából Budapesttel együtt 20 megye felében, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Tolna megyében több tíz ponttal maradt el a nyolcadikosok átlaga az országos 1602 pontos átlagtól, a legnagyobb, több mint 70 pontos lemaradást a borsodi és a szabolcsi nyolcadikosok esetében mérték. További négy megyében (Bács-Kiskun, Fejér, Komárom-Esztergom, Pest) épphogy csak az átlagot teljesítették az általános iskolák végzősei. Az országos átlagot Budapesten kívül mindössze két megyében, Csongrád-Csanádban és Győr-Moson-Sopronban teljesítették jelentősen túl az általános iskolák végzősei.

Matematikai átlageredmények a 6. és 8. osztályosok körében vármegyék szerint (2022)

Q

Forrás: OKM 2022

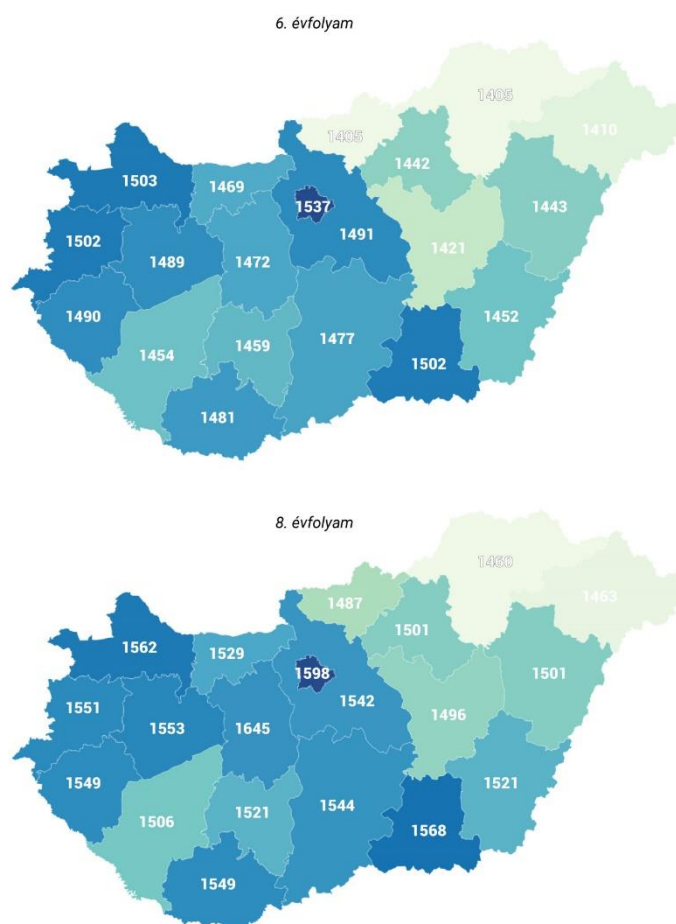
Grafika: Tóth Róbert Jónás / Qubit

Szövegértésből a nyolcadikosok országos átlaga mindössze 1535 pont lett, ami a 2019-es méréshez képest 73 pontos zuhanást jelent. Ráadásul ezt az országos átlagot sem sikerült megugrani Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna megyék általános iskolái végzőseinek. A legsúlyosabb lemaradást szövegértésből is az ország keleti felében lévő megyéinek nyolcadikosai mutatják: a jász-nagykun-szolnoki, borsodi, nógrádi, szabolcsi nyolcadikosoknak átlagosan 1400 pontot sem sikerült teljesíteniük a teszteken. A 2019-es 1608-as átlagpontszámot tavaly egyetlen megyében és Budapesten sem érték el a nyolcadikosok.

Szövegértési átlageredmények a 6. és a 8. osztályosok körében vármegyék szerint (2022)

Q

Forrás: OKM 2022

Grafika: Tóth Róbert Jónás / Qubit

Az alulteljesítéshez képest is alulteljesítenek a magyar diákok

A szakemberek [szerint](#) (.doc) azok nyolcadikosok vannak a képességek alapszintjének birtokában, akik a 0-tól induló, 8 fokozatú skálán legalább a 4. képességszintnek megfelelően tudnak teljesíteni. A tavaly megírt, idén kiértékelt teszteken matematikából és természettudományokból a nyolcadikosok mintegy 43 százaléka, szövegértésből az általános iskola végzős osztályába járók 40 százaléka nem érte el a 4. képességszintet. A kompetenciateszteken alulteljesítő gyerekek ráadásul nem valamiféle arany sztenderdhez képest mutatnak hiányosságokat. Az egyéni eredményeket a tesztet megírt gyerekek átlagához viszonyítják, ami azért fontos, mert az átlag maga is jelentős mértékű csökkenést mutat az előző évek átlageredményeihez képest. Vagyis az alulteljesítők aránya az egyébként is egyre romló átlaghoz képest bizonyult kiugróan magasnak.

A kompetenciateszteken az alapképességekben is hiányosságokat mutató gyerekek Radó szerint

„valószínűleg nemhogy gimnáziumba, de még technikumba sem fognak tudni bejutni. Nagy valószínűséggel a szakmunkásképzésben kötnek majd ki, ott pedig két dolog történhet velük: nem fejezik be azt sem, hiszen a szakmunkásképzőkben döbbenetes a lemorzsolódás, a gyerekek harmada kiesik ebből az iskolatípusból. A kétharmaduk pedig befejezi ugyan, ám azok képességszintje, akik belépéskor ilyen hátránnyal indulnak, jellemzően nem fejlődik tovább, sőt, inkább romlik”.

Mindez elsősorban épp a szövegértési képesség hiányának a számlájára írható, hiszen az minden más képesség fejlesztéséhez szükséges. A hazai szakemberek Radó szerint már a 2015-ös nemzetközi PISA-felmérést követően [kongatni kezdték a vészharangot](#),

„ekkor ugyanis a szövegértésben alulteljesítők aránya 17-ről 25 százalékra ugrott, ami azt jelenti, hogy minden 4. gyerek funkcionális analfabéta volt Magyarországon. Bár a 2008-tól megíratott magyarországi kompetenciatesztek jó ideig [nem mutatták ezt a visszaesést](#), a tavalyi mérési eredmények azt sugallják, hogy az alapfokú képzést elhagyók közül lassan már minden második általános iskolai végzős funkcionális analfabétának tekinthető. Ennek a hosszú távú következményei beláthatatlanok.”

Ki a funkcionális analfabéta?

Azon túl, hogy valaki a szövegértési teszten a minimális szintet sem tudja teljesíteni, funkcionális analfabétának azt tekintik, aki egy szövegből nem képes kinyerni a lényegi információt, azt nem tudja új szöveg alkotására vagy bármilyen probléma megoldására felhasználni. Minderről az Oktatási Hivatal honlapján, az archivált dokumentumok között egy 1996-os konferencia megállapításait és megoldási javaslatait taglaló szöveg [található](#). Az már ebből a tanulmányból is kiderül, hogy az érintettek milyen hátrányt szenvednek:

„a funkcionális analfabetizmus (...) meghatározza társadalmi perspektíváikat, minthogy folyamatosan rontja alkalmazkodási esélyeiket a gazdasági-társadalmi változásokhoz, ezen belül az információk befogadásának, értékelésének-szelektálásának és közlésének világméretű átalakulásához. Ily módon konzerválja, majd degradálja életük minőségét, s ezáltal szükségszerűen a nagyobb közösség, egyetemesebben a nemzet (amelynek részei) társadalmi minőségét is. A magukat szabadnak tételező társadalmakban, államokban a funkcionális analfabetizmus ekként válik akadályává annak, hogy a szabadság feltételét jelentő esélyegyenlőség legalább tendenciáit tekintve érvényre jusson, illetve kidolgozhatóvá váljék. Mindezekkel együtt a funkcionális analfabetizmus társadalmi terjedése akadályozza a társadalom demokratizálódását, a civil társadalom kiépülését, mindazoknak a műveltségi tartalmaknak a megszerzését, amelyek a modernizált társadalomban való cselekvéshez elégségesek.”

Bűnbak akad bőven: technológiaváltás, covid, romák

„Az előző mérések eredményeivel való összehasonlítás során (...) fontos szem előtt tartani a mérőeszközváltás hatását, ugyanis a tanuló képességek változása mellett ez is jelentősen befolyásolhatta az eredményeket. Ahogy azt a digitális átállásról szóló fejezetben is jeleztük, ez különösen a szövegértés mérési területen okozhatott változásokat. A nemzetközi mérésekre kitekintve is azt tapasztaltuk, hogy a digitális szövegértés mérésen rosszabban teljesítenek a magyar tanulók a papír alapú méréshez képest. Ez megfigyelhető volt például akkor is, amikor a PISA mérés váltott digitális platformra 2015-ben vagy a PISA papír alapú mérésével párhuzamosan megvalósított digitális mérésen 2012-ben, ahol a magyar tanulók jelentősen rosszabb eredményeket értek el, mint a nyomtatott PISA teszteken”

– írja az Oktatási Hivatal a kompetenciamérés eredményeit taglaló kiadványában, utalva az alulteljesítők 2015-ös PISA-felmérésen megugró arányára.

Hirdetés

Tény, hogy a 2008-ban indult, minden évben elvégzett kompetenciamérésen a diákok eddig papír alapú teszteken bizonyítottak, most először töltötték ki a feladatlapokat digitálisan.

„Ez mégis végtelenül szomorú, és valamit mégiscsak elmond a magyar oktatási rendszerről, hogy egy általános iskolából elballagó vagy egy 10. osztályos gyerek nem tud értelmezni egy digitálisan megkapott szöveget. Ezek olyan készségek, amire mindenképpen szüksége lenne a továbbiakban, és erre a magyar diákok 40 százaléka a jelek szerint nincs felkészülve”

– mondta a Qubit kérdésre Varga Júlia oktatáskutató közgazdász, a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont tudományos tanácsadója.

Radó szerint a digitális tesztelésre való átállás egyébként sem magyarázza a kompetenciaeredmények ilyen mértékű bezuhanását, mint ahogy az alulteljesítők arányában történt növekedésnek 2015-ben is csak enyhe mértékben volt szerepe a PISA-tesztek esetében történt technológiaváltásnak. Az oktatáskutató szerint az is inkább felelősségvárás, hogy az Oktatási Hivatal a teljesítményromlás hátterében a covidjárványt keresi. Radó szerint ugyanis addig, amíg a 2022-es PISA-felmérések eredményei 2024-ben nyilvánossá nem válnak, senki nem tudhatja, hogy a pandémia időszakában elrendelt iskolabezárások mennyivel járultak hozzá a szövegértési vagy a matematikai kompetenciák elsajátításának a nehézségeihez. Az évente elvégzett hazai kompetenciaméréssel szemben a PISA-felméréseket háromévente szervezik meg az OECD országaiban. „Ha a PISA-eredményekből kiderül majd, hogy Magyarországon nagyobb, kisebb vagy egyenlő mértékben romlottak-e az eredmények, mint más országokban, akkor egyértelművé válik, hogy az iskolások teljesítményére mekkora mértékben volt hatással a covidjárványokat követő távoktatás, és mekkora mértékű hatásért felelős valami egészen más” – mondja Radó.

De mi lehet ez az egészen más? Gulyás Gergely miniszterelnökséget vezető miniszter július 27-én rendkívüli kormányinfót tartott, ahol azt [mondta](#): „ott, ahol a cigány gyermekek száma nagyon magas, ott ezek a problémák sokkal erősebben jelentkeznek”. Az általunk kérdezett oktatáskutatók szerint azonban Gulyás nagyon mellényúlt: a hazai oktatási rendszerrel és annak gazdasági vetületeivel foglalkozó Varga Júlia éppen ezért arra biztatja a minisztert, hogy

„nézze meg a konkrét adatokat, vagy kérdezzen meg valakit, aki helyesen tudja értelmezni őket, és akkor ki fog derülni, hogy ez már nagyon régen nem igaz, például mert a mutatók korántsem csak a legalsó, vagyis a diákok legrosszabbul teljesítő rétegeiben romlanak. Arról nem is beszélve, hogy ha valaki figyelmen kívül akarná hagyni, hogy nem minden roma gyerek teljesít rosszul az iskolában, a rosszul teljesítő gyerekek aránya akkor is sokkal magasabb, mint amennyi roma gyerek összesen van a vizsgált évfolyamokon. A mérésekben részt vevők köre ráadásul változott is az egyes mérések között. Az utolsó kompetenciamérések esetében a programok egy részében, például a hídprogramokban tanulók eredményeit be se számítják a kompetenciamérés mutatóiba. A szóban forgó programokban jócskán felülreprezentáltak a roma gyerekek, és az ő eredményeik, mivel azokat nem veszik figyelembe, nem befolyásolják a mérések eredményeit, vagyis a rosszul teljesítők arányát sem.”

Radó Péter szerint pedig Gulyás megnyilvánulása nem más, mint

„tisztán rasszista felelősségvárás. Ha ez nem lenne elég baj, akkor a miniszter olyasmiről beszél, amit nem tud igazolni. Szerinte azért romlanak a kompetenciaeredmények, mert a cigány tanulók alulteljesítenek, csak hogy a kompetenciamérésből egyéni szinten nem derül ki, hogy melyik gyerek cigány és melyik nem.”

Radó szerint a súlyosan alulteljesítő gyerekek nem a cigányok, hanem a szegények. Arról ugyanis számos bizonyíték áll rendelkezésre, hogy az iskolai teljesítményt nem az etnikai, hanem a szociális háttér határozza meg a leginkább. Radó szerint a magyar közoktatásban olyan kasztrendszer alakult ki, amihez fogható egész Európában csak Bulgáriában lehet tapasztalni, és ami az Egyesült Államok hagyományosan szelektív iskolarendszerénél is jobban növeli a szakadékot az egyes társadalmi csoportok között. A jobban teljesítő gyerekek pedig – így az oktatáskutató – nem a közoktatás eredményességének, hanem a saját családi háttérüknek köszönhetően teljesítenek jobban.

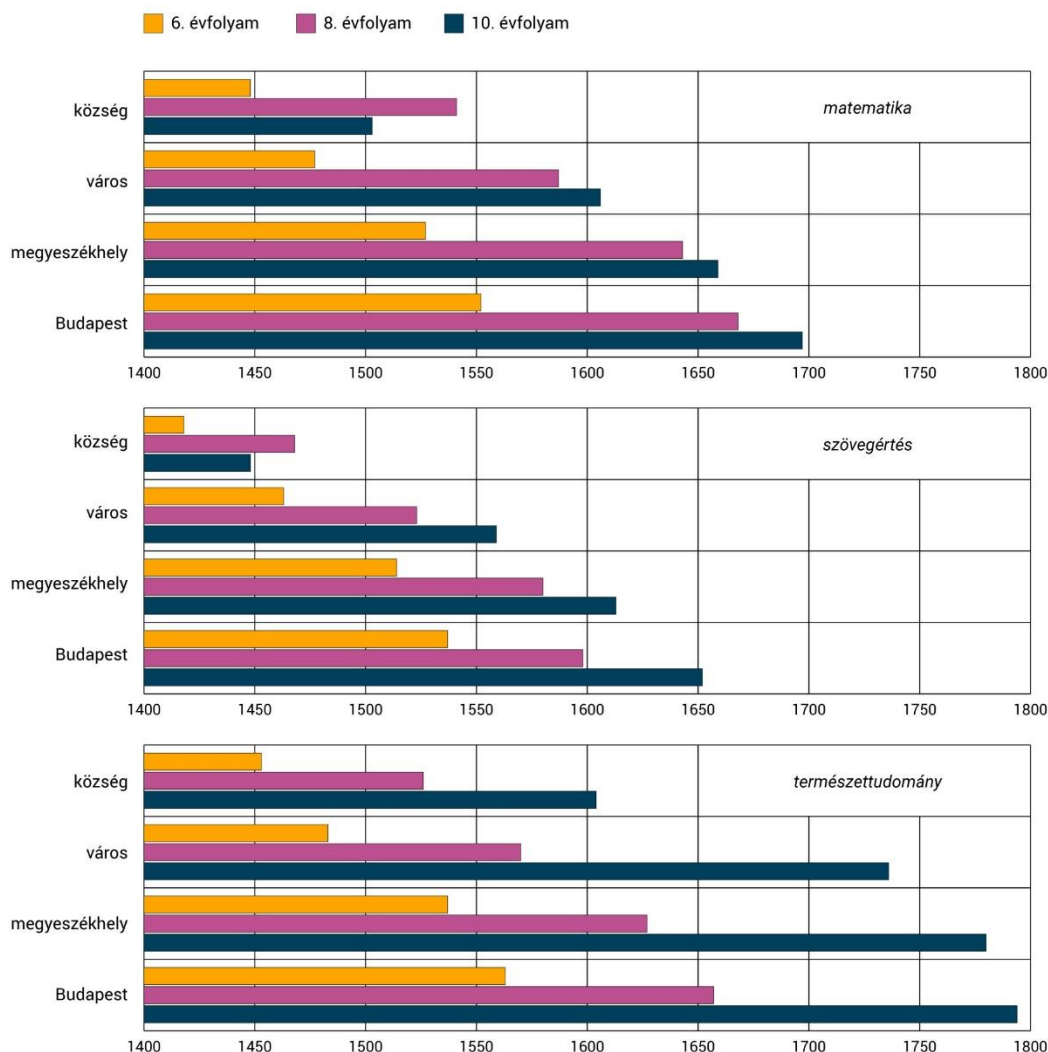
Amellett, hogy a magasabb végzettségűek jobban tudják segíteni a gyerekeik tanulását, ha tehetik, magániskolába járatják őket, ha pedig ezt nem engedhetik meg maguknak, élet-halál harcot vívnak az úgynevezett szerkezetváltó iskolák, vagyis a 6 és 8 osztályos gimnáziumok korlátozott számú, ezért egyre nehezebben megszerezhető helyeiért. Emellett az árnyékoktatás igénybe vételével, vagyis fizetős szolgáltatások, szakkörök, különórák, iskolán kívüli tanfolyamok és fejlesztések sokaságával tömöködik be a közoktatás hiányosságait, így biztosítva az életben való boldoguláshoz szükséges kompetenciákat gyerekeiknek.

Mi sem támaszthatná ezt inkább alá, mint az a szakadék, ami a diákok átlagos teljesítménye között mindhárom kompetenciaterületen megmutatkozik, attól függően, hogy községi, nagyvárosi vagy fővárosi iskolákba járnak-e. A magasan képzett, diplomás szülők jellemzően inkább a megyeszékhelyeken és a nagyvárosokban élnek, ahogy a gyerekeik számára az iskolán kívül fellelhető árnyékoltatási lehetőségekből sem a falvakban van több. Ez látszik a kompetenciatesztek településtípusok szerint rendezett átlagán: a diákok átlagos teljesítménye mindhárom kompetenciaterületen több mint száz ponttal lett jobb a budapesti, mint a községi iskolákban, de még a megyeszékhelyek tanulói is nagyjából 100 pontot vertek a kistelepülésen élőkre. Matematikából például a községi általános iskolák végzőseinek átlaga 1541, a megyeszékhelyek iskoláiban 1643, míg a fővárosi iskolákban 1668 lett. Bár a szövegértés átlagpontszámai minden településtípuson elmaradtak a matematikában nyújtott teljesítménytől, a kistelepülések és a nagyvárosok között így is látványos a különbség: a községi nyolcadikosok 1468, a megyeszékhelyek nyolcadikosai 1580, a budapestiek 1598 pontot gyűjtöttek átlagban.

Átlageredmények településtípus szerint (2022)

Q

Forrás: OKM 2022

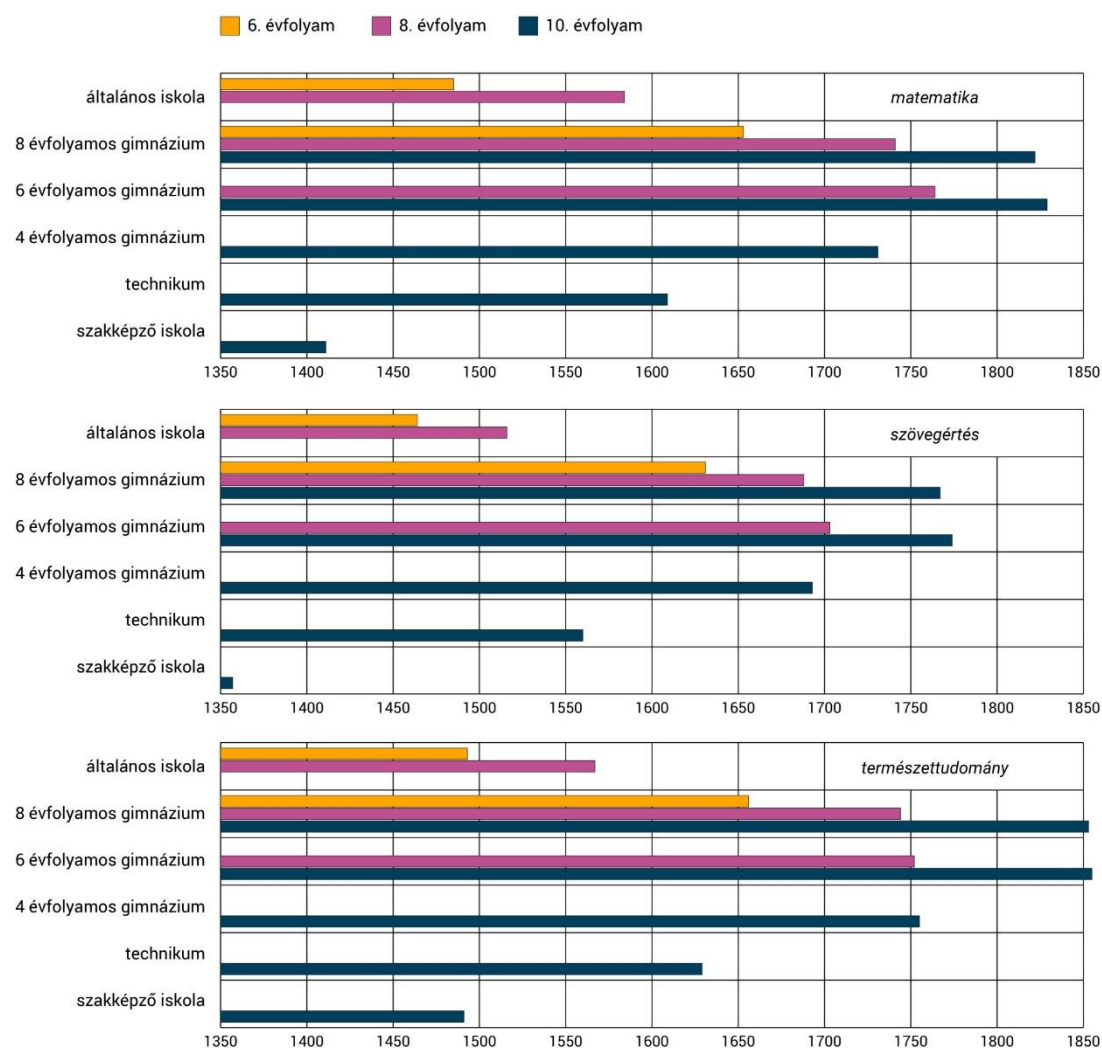
Grafika: Tóth Róbert Jónás / Qubit

Ami pedig a szerkezetváltó iskolákat, vagyis a 6 és 8 évfolyamos kisgimnáziumokat illeti, az ezekbe járó diákok nyolcadikra már 160-180 pontot vernek rá az általános iskolások átlagos pontszámaira matematikából, valamint 180-190 pontot szövegértésből és természettudományból egyaránt. Iskolatípusok szerinti bontásban a legjobban mindhárom kompetenciaterületen a hatosztályos gimnáziumokba járók húzták felfelé az országos átlagot.

Átlageredmények iskolatípus szerint (2022)

Q

Forrás: OKM 2022

Grafika: Tóth Róbert Jónás / Qubit

36 ezer nyolcadikos kilátásai az életre

Arra, hogy mi történik, ha a mostani felmérésben alulteljesítő diákok alapvető szövegértési, matematikai és természetismereti készségei a funkcionális analfabétizmus szintjén rekednek a felnőtt korukig, többek között a PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies – Nemzetközi Felnőtt Képesség- és Kompetenciamérési Program) felméréseiből lehet következtetni. A programot az OECD indította 2008-ban, de

Magyarország csak 2016-ban csatlakozott hozzá. Az első hazai adatfelvétel 2017-2018-ban történt; az eredményekről tavaly decemberben a Qubit is [hírt adott](#). A felnőtteknek szóló kompetenciamérés a résztvevők mindennapi életben és a munkavégzés során használt alapkompenciáit méri.

A hazai mérési adatokból az derült ki, hogy a magyar felnőtt népességben belül kifejezetten magas a rosszul teljesítők aránya; számukra szinte leküzdhetetlen nehézséget okoz a bonyolultabb, hosszabb szövegek megértése, a versengő információk és az összetett érvelések feldolgozása vagy a hétköznapi helyzetekben megjelenő matematikai információknál bonyolultabb jelenségek megértése, táblázatok és statisztikák értelmezése. Mindezekkel az általános iskolát végzettek 95 százaléka és a szakmunkás vizsgával rendelkező magyarok mintegy négyötöde nem tud megküzdeni, sőt, ez még az érettségizettek harmadának is nehezebbre esik. Az aktuális kompetenciamérési eredmények alapján pedig elég valószínűnek tűnik, hogy az általános iskolások tavalyi végzőseinek 40 százaléka legfeljebb szakmunkás végzettséget adó iskolába pályázhatott. Már ha egyáltalán úgy döntött, hogy továbbtanul.

A Qubit szerkesztősége azért dolgozik, hogy a magyar nyilvánosság hiteles, alapos és közérthető tudományos ismeretekhez jusson. Tesszük ezt politikamentesen, közszolgálati hevülettel, száznál több kutató és tudós bevonásával. Égető kérdések, dermesztő válságok és zavaros álhírek sűrűjében igyekszünk tartani a fáklyát immár havi bő hétszáz ezer olvasónknak. Cikkeink ingyen olvashatók, de nem ingyen készülnek. [Segítsd a munkánkat!](#)

Ezt a 7 mondatot tanítsd meg a gyermekednek, hogy kiegyensúlyozott felnőtt legyen

Nyíri Bernadett
2023.09.07.

Amikor gyermeket nevelünk, minden döntésünknek hosszú távú következménye van. Ha szeretnéd, hogy tisztelettel bánjanak vele - és ő is másokkal - akkor ezeket a mondatokat mindenképp érdemes otthon átvennetek.

Az életünk során számos fontos dologra megtanítjuk a gyermekeinket, hogy beilleszkedjenek a társadalomba, de ezzel sokszor tudattalanul is csorbítjuk a határaikat. Ha például egy gyermek arra van kényszerítve, hogy pusztit kell adjon annak is, akitől egyébként a hideg is kirázza, felnőttként sokkal hamarabb beáldozza saját magát az erőszakosabban közeledők oltárán. A túlzott szigor a kreativitást és spontaneitást is kiöli a gyermekből, ha pedig mindent jobban tudunk helyette, az önállósága csorbul. Szép dolog az illem, és nem is azt mondjuk, hogy ne arra neveld a gyermekedet, de manapság már fontos az is, hogy megtanítsd meghúzni a saját határait, pont azért, hogy lelkileg és mentálisan is erős felnőtt lehessen, ne használják ki, és ne gázoljanak át rajta.

Tanítsd meg gyermekedet, hogy az alábbi mondatokat tisztelettel, de határozottan tudja alkalmazni:

„Rendben van, ha nem szeretsz. De én szeretem magam”

Rengeteg gyermeket kiközösítenek, kigúnyolnak a társai, vagy szeretetmegvonással büntetnek és manipulálnak a környezetében lévő felnőttek. Ezekkel a viselkedésformákkal sajnos felnőttként is találkozni fog, ezért nagyon fontos, hogy megtanítsd a gyermekednek, hogy önmagát szeresse. Fontos, hogy felismerje és elfogadja a hibát, és próbáljon meg jobb emberré válni, azonban ne csak mások tükrében létezzen. Önmagunk szeretete ugyanis elengedhetetlen a kiegyensúlyozott és boldog élethez.

„Nem értek egyet veled”

És ugye ezzel sincsen semmi baj, ha valaki szépen mondja. Attól, hogy nem vagyunk közös nevezőn még nem kell utálni a másikat, vagy személyes sértéseket vágni a fejébe. De fontos megtanulni, hogy kiálljunk a saját igazunk, elképzeléseink mellett, hogy legyen saját

véleményünk, és ne csak azt fűjjük, amit mások a „szánkba adnak” vagy elvárnak tőlünk. Az a gyermek, amelynek a környezetében élők elfogadják a véleményét, érvelését, akit megtanítanak „jól vitázni”, később kevésbé lesz befolyásolható.

„Nem szeretném ezt csinálni”

Iszonyatosan fontos mondat, hiszen a gyermekek sokszor kerülnek a felnőttek által kiszolgáltatott helyzetbe, ahol úgy érzik, kötelező megtenniük bizonyos dolgokat. Pedig ez nincs mindig így. Ha van az adott dologba beleszólása a gyermeknek (tehát nem olyan kötelezettségről van szó, mint a házfeladat vagy az iskolába járás), akkor adj néha teret az ő akaratának is, ne fojtsd el csírájában. Fontos, hogy meghallgasd az érzéseit, megismerd az ő érveit is, és ne kényszerítsd számára kellemetlen szituációba.

„Légy szíves ne beszélj így velem”

Ezzel a mondattal arra tanítod a gyermekedet, hogy a környezete – legyen az felnőtt, vagy gyerek – a megfelelő tisztelettel bánjon vele. Nyilván tiszteletet csak annak lehet adni, aki önmaga is tisztelettel bánik másokkal, szóval ez egy kétirányú mondat, ami a gyermekedet is a másokkal való tiszteletteljes kommunikációra neveli.

„Kérlek, ne vágj bele a mondatomba”

Vannak emberek, akik úgy vitatkoznak, hogy egyszerűen nem hagyják szóhoz jutni a másikat, vagy egy sima történetmesélésbe is belerondítanak. Velük gyakorlatilag beszélgetni sem lehet, mert csak a magukét fűjják. Fontos, hogy mindamellet, hogy a gyermeked megtanulja kifejezni magát, ő is meghallgasson másokat, és figyeljen arra, amikor hozzá beszélnek. És ugyanígy ő is elvárhatja ezt a környezetétől.

„Meg tudom csinálni”

Mindenki másban jó: van, akinek a matek megy könnyen, van, aki a sportokban jeleskedik. De nincs semmi olyasmi, amit a te gyermeked tanulással, gyakorlással, befektetett energiával ne lenne képes megcsinálni úgy, ahogyan mások. Lehet, hogy számára több munka és hosszabb idő lesz ugyanoda eljutni. De fontos, hogy megtanuljon hinni önmagában.

„Szeretnék egy kicsit egyedül lenni”

Ha az osztálytársai, vagy kisebb testvére, esetleg egy felnőtt nem hagy nyugtot a gyermekednek, akkor ahelyett, hogy mindezt csendben tűrje, és frusztrált legyen miatta, tudatosítsd benne, hogy kérhet egy kis nyugalmat magának. Felnőttként és gyermekként egyaránt lehet nehéz napunk, amikor nem vágyunk másra, csak egy kis nyugalomra. Tanítsd meg a gyermeked arra, hogy szóljon, ha szeretné, hogy kicsit békén hagyják (és ezt ne úgy jelezze, hogy becsapja az ajtót). A veszekedések száma is kevesebb lesz, ha őszintén kimondotok otthon dolgokat, és tiszteletben tartjátok egymás kéréseit.

10 remek játék az érzelmi intelligencia fejlesztéséhez

Álmatlanul forgolódik minden megmértetés előtt, nem szívesen megy közösségbe, könnyen összeomlik a kudarcélményektől, magába zárkózik? Hisztis, nem tud veszíteni, agresszív? Érzelmeink kezelése nem gyerekjáték, sőt a legnagyobb kihívást jelenti mindannyiunk életében. Szülőként azonban Te magad is sokat tehetsz annak érdekében, hogy gyermeked társas-érzelmi készségei megfelelően fejlődjenek. Ehhez ajánlunk 9 korszakalkotó játékötletet.

Ha érzelmekről van szó, sokan szülőként is zavarba jövünk. A legtöbben nehezen beszélünk saját érzéseinkről, és hajlamosak vagyunk átsiklani gyermekünk érzelmi hullámvölgyei fölött, mintha az a világ legtermészetesebb dolga, szükséges velejárója lenne, amit afféle gyerekbetegségként egyszerűen ki lehet nőni. Könnyedén elintézzük egy-egy érzelmi kitörést azzal, hogy a gyerek hisztis, épp az első, második vagy sokadik dackorszakába lépett, vagy éppen kamaszodik. A szorongás egyértelmű jeleit (váltás az a közösség, a megfelelési kényszer stb.) nem mindig vesszük észre, vagy ha mégis, úgy gondoljuk, magától elmúlik majd. A sajnós még mindig köztünk lévő, tévutat jelentő érzelemkezelésről, mint hogy a fiúk nem sírnak, vagy verjük meg az asztalt, amiért beleütötte a buksidat, inkább ne is beszéljünk.

Miközben magától értetődőnek vesszük, hogy csak tanulás révén tudunk járni, beszélni, számolni, írni és olvasni, rendszeres testmozgással kell edzeni és karbantartani testünk, az érzelmekről csak kevesen gondolják, hogy kezelésüket ugyanúgy tanulni kell, és folyamatos odafigyelést, gondoskodást, törődést igényelnek, akár a fizikai kondíciónk. Pedig ma már számos kutatás világít rá, hogy az érzelmeknek és azok kezelésének életünk minden pillanatában jelentősége van, és bizony komolyan befolyásolhatják, mennyire leszünk sikeresek és boldogok az életben.

A társas-érzelmi készségek fejlődése és szerepe a mindennapokban

Gyerekek és felnőttek a társas-érzelmi (vagy szaknyelven szocio-emocionális) készségek fejlődése révén értik meg és tanulják meg kezelni érzelmeiket. Ez segíti hozzá őket a pozitív célok kitűzésében és azok elérésében. Megtanulnak odafigyelni másokra és empátiával fordulni embertársaik felé. Pozitív társas kapcsolatokat alakítanak ki és felelős döntéseket hoznak.

A gyerekek fejlődésében és későbbi boldogulásukban kulcsfontosságú szerepe van annak, hogy kezelni tudják érzelmeiket, pozitívan reagáljanak a stresszhelyzetekben, és képesek legyenek együttműködni másokkal. A fejlett érzelmi intelligenciával rendelkező gyerekek tisztában vannak saját érzelmeikkel és képesek rá, hogy a különféle helyzetekben megfelelően kezeljék azokat. Képesek megismerni és felismerni mások érzéseit, empátiával és tisztelettel fordulni korosztályukhoz éppúgy, mint a felnőttekhez.

Nem nehéz belátni, hogy az a gyerek, aki meg tud birkózni a stresszhelyzetekkel, pánikolás helyett a feladatra koncentrálni, fel tudja dolgozni a kudarcélményeket és erőt merít belőlük, ahelyett, hogy összetörne, sikeresebben veszi az akadályokat mind az iskolában, mind pedig későbbi munkájában. Az a gyerek, aki kellő empátiával fordul másokhoz, nem billenti ki érzelmi egyensúlyából egy-egy konfliktus, könnyebben beilleszkedik bármilyen közösségbe, könnyedén szerez barátokat és a közös feladatokban is sikeresen működik közre.

Az érzelmi intelligencia fejlesztésben, illetve a problémák feltárásában a pszichológusok és más szakemberek által is előszeretettel használt CASEL modell alapján 5 kulcs kompetencia azonosítható, amely hatékonyan segíti a gyerekeket a világban való eligazodásban. A jó hír, hogy ezeket a képességeket ugyanúgy lehet fejleszteni, akár a finommotorikát vagy a logikus gondolkodást. Ráadásul több remek játék is elérhető már, mellyel szülőként és szakemberként egyaránt könnyebben és sikeresebben közelíthetsz a problémák megoldásához.

Tanuljunk az érzelmekről (Learn About Feelings)

A Learning Resources és az amerikai Hand2Mind forradalmian új játéka 10 féle aktivitást kínál az érzelmi intelligencia fejlesztéséhez, mégpedig az imént vázolt 5 kompetencia mentén. A gyerekek óriás dobókockák és képeslapok segítségével fejezhetik ki saját érzéseiket, vagy barátai, ovis és iskolatársaik érzéseit. Kattints a képre, ismerkedj meg vele közelebbről (a kép ne ijesszen meg, a játék 100%-ban magyaráított)!

Érzelmi intelligencia fejlesztő Ananász

Emlékszel Krumplifejre a Toy Story-ból? Akkor biztosan örülni fogsz ennek az Ananásznak, amelyre olyan arckifejezést varázsoolsz, amelyet csak szeretnél. A hátoldalát is használhatod, akár ellentétes érzelmek kifejezésére is.

Amikor feszült a helyzet: légzőgyakorlatok és figyelemelterelés stresszoldó labirintusokkal

Stresszhelyzetben, érzelmi kitörések idején nem használ a szép szó, és nem működik semmilyen magyarázat, fegyelmezés. A legtöbb szakember egyetért abban, hogy ilyenkor az egyedüli járható út, hogy eltereljük a gyermek figyelmét, úgymond kiemeljük a stresszes helyzetből és engedjük visszatérni a "való világba", ahol minden probléma megoldható.

Ehhez járul hozzá ez a rendkívüli találmány, melyben hat különböző labirintus és a hozzájuk kapcsolódó légzőgyakorlatok segítik a gyors stresszoldást. Kattints a képre, ismerd meg, hogyan!

Légzőgyakorlat és éjszakai fény egyben

A stresszoldó légzőgyakorlatokat ezzel a cuki kutyussal is gyakorolhatod, csak figyeld, mikor élénkül és mikor halványul a fénye! Ha pedig szeretnéd, nyugtató éjszakai fényt varázsolhatsz a szobádba, olyan színben, amilyenben csak szeretnéd.

All about me - érzelmi intelligencia fejlesztő játék

A Learning Resources másik játéka szintén sokoldalú játéklehetőséget biztosít az érzések kifejezésére, különféle szituációk átbeszéléséhez. A szimbolikus házak és a bennük lakó sematikus családtagok remek lehetőséget kínálnak arra, hogy különféle játékok közepette beszéljétek át, miként viszonyulnak egymáshoz különféle emberek gyermekek szemében, illetve miként él át különféle társas kapcsolatokat. A játékhoz ugyanúgy részletes útmutatót és foglalkozás ötleteket kínálunk.

All about me Feelings - érzelmi intelligencia fejlesztő játék arckifejezésekkel és gesztusokkal

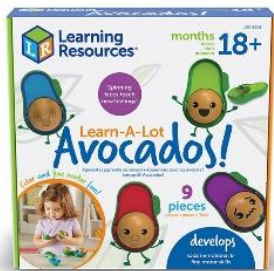

Az All About Me játék másik változatában a bábukon a hat alapvető érzelmek kifejezését szolgáló arckifejezések és testtartás jelenik meg, ami önálló játékként vagy az előző játékkal kombinálva is remekül használható. A szabadjáték mellett pszichológusok által kidolgozott játék ötletek segítenek megismerni saját érzelmeinket és társainkét, legyenek az ovis vagy iskolás társak.

Avokádóval az érzelmi intelligencia fejlesztésért (már 18 hónapos kortól)

Az érzelmi intelligencia fejlesztést nem lehet elég korán elkezdni. Ebben segíthetnek az avokádók, melyek formájukkal és kinézetükkel már eleve megragadják a figyelmet. A játékban kedvedre szétszedheted és porgetheted az avokádó magját, közben pedig megtanulhatsz a legalapvetőbb érzelmek kifejezését, amely különösen kisgyermek korban rengeteg segítséget nyújt abban, hogy gyermeked érzelmi fejlődése kiegyensúlyozott legyen.

Mixaroo: kreatív plüss elefánt

Engedd szabadjára a fantáziád ezzel a pihe-puha plüss elefánttal, aminek ormányát, fülét és többi "alkatrészét" oda teszed, ahová csak akarsz, így bármikor csinálhatsz belőle cicust, nyuszt, kaméleont vagy bármilyen fantázia állatot. Játék közben ölelgetheted, babusgathatod és elmesélheted neki érzéseidet.

Érzel-mese

A Learning Resources játékaik után egy nagy sikerű magyar játékot is ajánlunk, amelyben számos játéköltet (pl. memória, pantomim) segítségével mesélhetik el a gyerekek érzéseiket különféle szituációk kapcsán.

Boribon, hogy vagy?

Végül, de nem utolsósorban szintén egy magyar játékot ajánlunk, ami nem más mint a Pagonny kiadó Boribon játéka, melyben 3 különféle játékot kínálunk szintén hároméves kortól az érzelmek ki és átbeszéléséhez.

Még több játék az érzelmek fejlesztéséhez

Természetesen az érzelmi intelligencia nem csak kifejezetten az ezt a célt szolgáló játékokkal fejleszhető. A szerepjátékok, a kreatív játékok mind-mind segítenek gyermekeknek kifejezni érzéseiket és kiadni magukból mindazt, amit szavakkal még nem tudnak megfogalmazni. A társasjátékok, legyenek azok versengők vagy ko-operatívak szintén remek lehetőséget adnak olyan szituációk megteremtéséhez, ahol a gyerekek újra és újra átélhetik a siker vagy éppen a pillanatnyi kudarc élményét és megtanulhatják annak helyes feldolgozását.

Amin pedig igazán meg fogsz lepődni: játék közben nem csak gyermekek érzelmi intelligenciája fejlődik, hanem te magad is megismerheted saját érzéseid, újragondolhatod a különböző helyzetek kezelését.

https://www.scolar.hu/gyermek_es_ifjusagi_321/sorozatok_325/gaston_erzelmei_429

GASTON ÉRZELMEI

Gaston, a végtelenül szerethető kis unikornis történetei az érzelmeink feltárásában és kezelésében nyújtanak segítséget. A sorozat köteteit Aurélie Chien Chow Chine grafikus és óvodai relaxációs terapeuta írta és rajzolta. Gaston, mint minden más unikornis, néha dühös, olykor szomorú, egyszer féltékeny, boldog, vagy éppen fél valamitől. Sörényének színe aszerint változik, hogy milyen hangulatban van. Gaston a könyvben elmeséli, mitől hatalmasodnak el rajta az egyes érzések, és megmutatja, milyen gyakorlatokat használ önmaga megnyugtására, amikor az érzelmek eluralkodnak rajta. A gyakorlatok elvégzése után újra visszatér szívárványos jókedve.

A Scolar Kiadó ezen könyvsorozata azoknak a szülőknek készült, akik tudatosan választják meg, milyen mesekönyvet adnak gyermekük kezébe. Olvasás közben szülő és gyermek együtt játszhatja el, milyen az, amikor ugyanúgy éreznek, mint a kis Gaston, és együtt próbálhatják ki az egyszerű mindfulness gyakorlatokat. A mókás, de annál hatásosabb technikákból nemcsak a gyermek, de a szülő is tanulni tud. Ezeket a módszereket a gyermekek egész életük során hasznosítani tudják majd, és segíteni fognak nekik a lelki fejlődésükben, problémáik, konfliktusaik és érzelmeik kezelésében. A könyvek kialakítása, lenyűgözően kedves illusztrációi, a betűtípus, a játékos tipográfia, a rövid, de annál kedvesebb és tanulságosabb történetek, a játékos gyakorlatleírás miatt a Gaston sorozatot ajánljuk minden olvasni tanuló vagy már olvasó gyermek számára!

Auréli Chien Chow Chine: Félek , Dühös vagyok, Féltékeny vagyok, Szomorú vagyok, Duzzogok, Boldog vagyok , Unatkozom, Türelmetlen vagyok, Szerelmes vagyok, Nem tudok aludni, Bízom magamban, Akkor is nyerek, ha veszítek, Megosztom, amim van

„Miután ma beszabadultam egy könyvesboltba, a gyerekkönyveknél megláttam ezt az apróknak írt-rajzolt sorozatot.

Elsőként a [Szomorú vagyok](#)at vettem kézbe...

A gyerekeknek felolvasni-nézegetni, különféle érzelmeket-indulatokat kezelni kiváló ötletnek tartom.

A kezdeményezés mindenképpen üdvözlendő, ráadásul az általam elolvasott kilenc könyvecske mindegyikében az aktuális történetnek majdnem a végén található egy légzőgyakorlat (igen, mindegyikben más szöveggel, más céllal, más gyakorlat!), amely segíti a főhősünket – aki nem mellesleg egy helyre kis unikornisfiúcska – abban, hogyan kezelje a benne, nála előállt érzelmi helyzetet.

A szöveg érthető, nincsenek benne túl bonyolult mondatszerkezetek, a rajzok bájosak.

De semmiképpen se adjuk egy olyan gyermek kezébe, aki nem tud bánni a könyvekkel, mert ezeknek a kötetkének ugyan kemény a fedelük, de a lapjaik vékonyabb fényes papírokból állnak.

A könyvesbolti olvasásaim után most már csak egyetlen problémám maradt. Nem tudok aludni ma éjszaka, mert ez a kötet nem volt meg a boltban. :(„

Tisztelt Szülők!

**Örömmel tájékoztatjuk önöket,
hogy 9 éve tartó folyamatos
munkánk gyümölcseként
elnyertük az „Örökos Zöld
Óvoda” címet.**

2023. év élőlényei, állatai, növényei – választott fajai

BY F.P. · MEGJELENT JANUÁR 15, 2023 · FRISSTÍTVE MÁJUS 14, 2023

2023. év élőlényei, fajai, növényei, állatai és egyebei választásokról, a szavazásban résztvevő fajokról és a győztesekről olvashattok összefoglalót ebben a cikkben. A megelőző években kedvelté vált gyakorlatunknak megfelelően idén is beszámoltunk, illetve folyamatosan beszámolunk szinte az összes fontosabb “év valamije” versenyről és a győztesekről.

Tesszük ezt azért is, mert fontosnak gondoljuk természeti környezetünk értékeinek mind szélesebb körben történő híresztelését.

Természetkedvelő, környezettudatos olvasóinknak is azt láthatják, hogy szerencsére minden évben egyre több embert tudnak mozgósítani ezek a nemes versenyek.

Ezeknek a jellemzően ma már az online térben zajló szavazásoknak, versenyeknek ugyanis nem csak az a kizárólagos vagy elsődleges céljuk, hogy legyen egy “év valamije” győztes a meghirdetett kategóriában.

Az elnyerhető cím igazából csak emeli a versengő fajok ismertségének szintjét.

A cím a történetnek az a része, ami sikeresen felkelti és vonzza az affinitással rendelkezők figyelmét, emeli aktivitási szintjüket.

Ezt támogatja a győztesek köré szerveződő, teljes évben zajló ismeretterjesztő esemény sorozat.

Ez teszi lehetővé, hogy egy teljes éven keresztül folyamatosan napirenden maradjon a természet egy-egy kiválasztott szereplője.

2023. év élőlényei és választott fajai a környezettudatos gondolkodás hírvivői

A legfontosabb célja minden ilyen széles kört célzó akciónak az, hogy az adott terület élőlényeit, növényeit és kapcsolódó természeti környezetüket mind szélesebb körben népszerűsítsék és ismertté tegyék.

Az ismeretterjesztés kapcsán a tudás növekedése ugyanis nagyban **hozzájárul a környezettudatos viselkedés fejlődéséhez.**

Főleg akkor, ha ez már igen korán, lehetőleg már gyerekkortól megtörténik.

Ilyenkor ugyanis – képletesen szólva – egy olyan “csodaszemüveget” kapnak a gyerekek, amin keresztül másfajta értelmet nyer az ember-természet kapcsolat.

Erre pedig azért van nagyon nagy szükség, mert a 21.század egyik legnagyobb kihívása az emberi faj létezésének alapjait biztosító **természeti környezet rehabilitálása** és a még nem sérült területek megóvása.

Nem csak fizikai értelemben, hanem a **mindennapi közgondolkodás szintjén is.**

Olyan önkéntes küldetés ez, amely környezetünk megóvásának fontosságára hívja fel a figyelmet, a benne élő fajok bemutatásán keresztül.

A természetkárosítás – akár – katasztrófális hatásait, a felmelegedés kellős közepének amúgy is terhelő hatásai mellett bűn lenne tovább fokozni.

A korábbi hibákat fel kell ismerni, hatásait tudomásul kell venni és mielőbb kiküszöbölni.

Az emberi faj nem választható el attól a természeti környezettől, amiben él.

A természet egyensúlyra törekvő alapvetésébe nem lehet korlátlanul beavatkozni, mert akkor ez a komplex rendszer, az ökoszisztéma felborul és sok más faj mellett az emberi faj

megmaradása is komoly kihívásokkal kerül szembe.

Fontos, hogy ezt minél többen megértsék.

Ezt is szolgálják a maguk eszközeivel az év fajai versenyek.

Most pedig nézzük a 2023. év választott fajait:

- 2023 év madara a barkóscinege
  - 2023 év hala a lápi póc
- 2023 év rovара a közönséges temetőbogár
  - 2023 év kétéltűje az alpesi góte
  - 2023 év emlőse a közönséges vakond
  - 2023 év lepkéje a fecskefarkú pillangó

Bár a kijelölés mögött nincs nagy létszámú szavazó bázis, de mindig olyan állatokat választanak a szakemberek, amik valóban megkülönböztetett figyelemre méltóak.

A 2023. évre szóló választások győzteseit az alábbiakban soroljuk fel, aminek legfontosabb céljait így foglalnánk össze.

Azért szeretjük évről évre egy helyen, összefoglaló jelleggel bemutatni a győzteseket, mert bár különböző területeket képviselnek, a különböző versenyekben elfoglalt helyük – területükön ők az év választott fajai – össze is kapcsolja őket.

Barkóscinege

A barkóscinege (*Panurus biarmicus*) a verébalkatúak rendjébe tartozó madárfaj.

Kiemelt képünkön ez a faj látható.

Nem költözik, egész évben itt tartózkodik, de viszonylag ritka faj.

Jellemző lakóhelye a vízparti nádasok és sásosok.

Nyáron apró ízeltlábúakat illetve csigákat fogyaszt. Télen a nád és gyékény magjaival táplálkozik.

Egy kicsivel nagyobb méretű mint egy veréb.

Jellemzői a hamvas szürke has és a világosbarna hát.

A kifejlett hímek kétoldali fekete barkója és fekete farokalja különbözteti meg a nősténytől.

Legnagyobb hazai állományai a Fertő-tó és a Tisza-tó lakói.

Magyarországon védett faj.

Természetvédelmi értéke 50.000 Ft.

Lápi póc

A lápi póc (*Umbra krameri*) a pócfélék családjába tartozó halfaj. Megjelenése kiemelt képünkön látható.

Ez az 5-10 cm hosszúságúra növing apró hal a nagy 18-19. századi folyószabályozásokat megelőzően jól ismert, közönséges halnak számított hazánkban.

Jól jelzi ezt a népnyelv számos formában előforduló megnevezése: békahal, bobály, kutyahal, pócz, póczhal, ribahal, rucahal stb.

A Kárpát medence endemikus halfaja, ami földtörténeti korok óta megtalálható ebben az élettérben.

Eredeti élőhelye a Duna és vízrendszere.

Testének alapszíne sötétbarnás világosabb sávokkal illetve fekete foltokkal. Oldalvonala helyén aranyos sáv húzódik testén.

Ragadozó életmódot folytat. Az apró halivadékig bezárólag minden apró vízi élőlényt elfogyaszt.

Rövid életű hal, a négy éves kort csak elvétve haladja meg.

Állományait az idegenhonos inváziós fajok terjedése mellett, életterének szűkülése is fokozatosan csökkenti.

Fokozottan védett halfaj.

Természetvédelmi értéke is kiemelkedően magas: 250.000 Ft

Közönséges temetőbogár

2023

A közönséges temetőbogár (*Nicrophorus vespillo*) a dögbogárfélék családjába tartozó faj.

Nem túl bizalomgerjesztő nevük ellenére a természet igen hasznos fajai. Nyugodtan nevezhetjük őket a **zöld felületek utcaseprőinek**.

Erdők, mezők, kertek és parkok területén elhullott állatok tetemei nem maradnak temetetlenül ott, ahol a temetőbogarak megtelepedtek.

Körülbelül 2 cm nagyságú bogár, fekete alapszínnel és két széles sárga keresztávval a hátán.

Csápjának első részén a bunkószerű kiszélesedés is hasonló színű.

Különlegessége, hogy a bogarak döntő többségétől eltérően szárnyfedői nem fedik el teljesen a potrohukat.

Szárnyuk vége és a popsijuk kilátszik alóla.

Jól repülnek, kiváló a szaglásuk és még ciripelni is tudnak.

A nappalt inkább valami jó helyen bekuckózva töltik és jellemzően éjszaka válnak aktívvá.

Ivadékgondozásuk igen figyelemre méltó és ritka a rovarok világában.

Az elhullott tetemet úgy temetik el – innen a nevük – hogy kiássák alóla a földet.

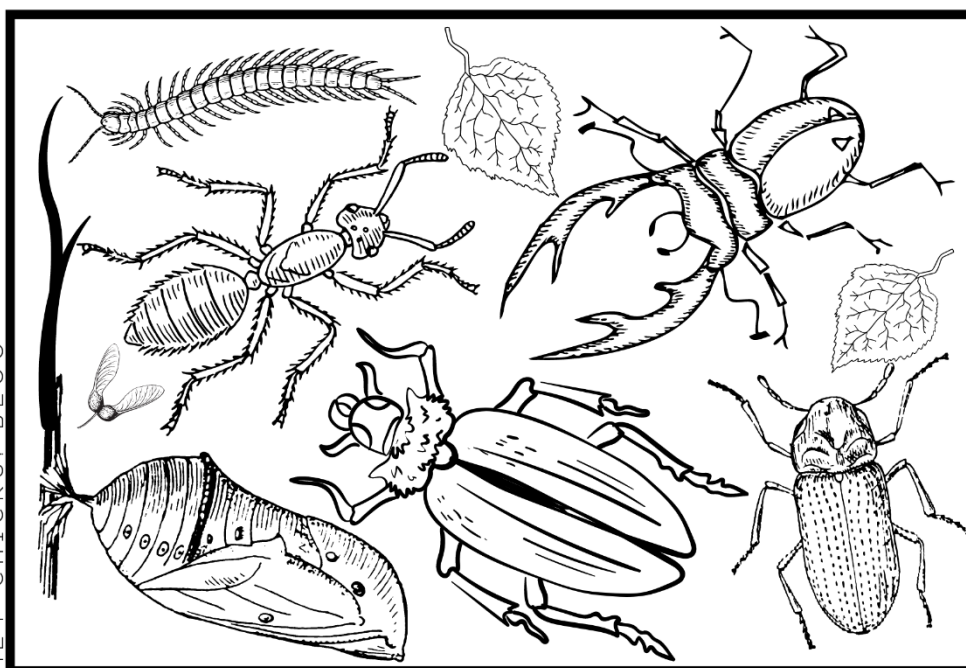
Ezt követően egy, a tetemtől induló járatot készítenek, ami egy kamrában végződik.

Ide rakják le a petéiket.

A petékből kikelt lárvákat a nőstény ciripelve hívja magához és előemésztett kajával táplálja őket.

A Magyar Rovartani Társaság [weboldalán](#) lehet online szavazni december 6-ig. Most, hogy megismerted a jelölteket, szavazz te is!

Év rovara 2023 jelöltek: Homoki hernyóölő darázs
Szmirniai fülbemászó
Közönséges temetőbogár

Alpesi gőte – Tócsalakó hegyisárkány

A Magyar Madártani Egyesület Kételtű- és Hüllővédelmi Szakosztálya az alpesi gőtét választotta az év kételtűjének. A "tócsalakó hegyisárkánnyal", mely a hűvös, csapadékos területeket kedveli, hazánkban ritkán találkozhatunk. Elsősorban az Őrségben, a Bakonyban, a Mátrában, a Bükkben, valamint a Zempléni-hegységben fordul elő. A különleges faj megismertetése mellett a szakemberek szeretnék felhívni a figyelmet arra, hogy az alpesi gőtét a klímaváltozás, a csapadékhiány, valamint a vizek szennyezése egyaránt veszélyezteti.

Forrás: [MME](#)

Leírás

A hím általában 8, a nőstény 12 cm hosszú. A hím hátoldala kékes vagy palaszürke, néha márványozott. Nászidőszakban a hímen a fejtetőtől a farokvégig kb. 1.5 - 2 mm magas hátperem húzódik, amely sárgásfehér színű, és rajta szabályos sorban elhelyezkedő foltok vannak. A test oldala sárgásfehér, fekete foltokkal díszítve, amelyet alulról azúrkék csík határol. A hasoldal narancssárga, nincs rajta mintázat. A nőstény hátoldala zöldes, világos- vagy sötétszürke, márványozott.

A nőstény összetéveszthető a tarajos gőtével, de a hasán soha sem pettyes.

Az alpesi göte lárvája keléskor 7-8 mm hosszú, átalakulásig 4-5 cm-es testhosszt érhet el. Farokvitorlája erősen márványozott, a farokvégnél sűrűn, sötéten pettyezett, a farokvég kihegyesedő.

Általában március végén, április első felében bújik elő telelőhelyéről és szinte azonnal a petézőhelyre vonul. A petéket vízinövényekre, vagy kövekre ragasztja. A lárvák nyár végén alakulnak át, majd elhagyják a vizet. Szeptember végén, október elején vonulnak telelni fagymentes sziklák, gyökerek alatti üregekbe, vastag avar alá. Tápláléka elsősorban vízi rovarokból, lárvákból, csigákból, pókokból áll. A lárvák alsóbbrendű rákokkal, szúnyoglárvákkal és kisebb testű vízi rovarokkal táplálkoznak.

Az alpesi gőtét hazánkban legfőképpen a klímaváltozás és a vele járó csapadékhiány, valamint az erdők letermelése veszélyezteti. A szaporodásának fő helyszínéül szolgáló időszakos kisvizek idő előtti kiszáradása egyre gyakoribb jelenség, amely a fokozódó nyári aszályok és a zárt, öreg erdők kivágásának vagy megbontásának következménye.. Az alpesi göte hazánk egyetlen **fokozottan védett kételtűfaja**.

Természetvédelmi értéke: 100.000 Ft.

Közönséges vakond

Az Agrárminisztérium és a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. által működtetett Vadonleső Program a vakondot jelölte ki 2023-ban az év emlősének. A hengeres testű, fekete bundájú állatot sokan próbálják távol tartani a kertjüktől, pedig a bosszantónak ítélt vakondtúrások mellett hasznot is hajt az ember számára. Rovarokkal táplálkozik, így számos kártékonynak ítélt rovar is elfogyaszt.

A vakond a föld alatt tölti mindennapjait, életmódjáról apró, elcsökevényesedett szeme, bőrredővel lezárható fülnyílása, méretes mellső ásólába tanúskodik.

Védett állatt, természetvédelmi értéke 25.000 Ft.

Forrás: [Vadonleső program](#)

Fecskefarkú pillangó

Idén indult útjára a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) Lepkevédelmi Szakosztálya által megálmodott "Év lepkéje" program. Az érdeklődők természetvédelmi problémákkal érintett fajok közül választották ki az év lepkéjét egy szavazás keretében.

A fecskefarkú pillangó, mellyel március és szeptember között találkozhatunk, könnyen felismerhető jellegzetes mintájáról. A ragadozók ellen védelmet jelent a megjelenése: a hernyó madárürülékre emlékeztet, a lepke szárnya végén látható élénk szín, szemeket és csápokot utánozó minta pedig a létfontosságú szerveket védi, mivel odavonzza a ragadozót, megadva az esélyt a megmenekülésre.

Védett állatt, természetvédelmi értéke 10.000 Ft.

Barkács Sarok

Kedves szülők!

Ebben a számunkban a rajzolás fontosságára szeretnénk felhívni a figyelmüket. Az alábbi cikk után Önöknek nyújtunk segítséget rajzolási mintákkal, amikkel segíthetnek gyermekeiknek ha elakadnak. De kérjük, hogy ne tanítsák őket lépésről lépésre, csak biztosítsák számukra a helyet, az időt és az eszközöket, amikkel próbáljanak a gyermekek önállóan alkotni, kifejezni belső képi világukat, érzéseiket.

*üdvözlettel: a Napsugár
Óvoda nevelőtestülete*

MIÉRT FONTOS FEJLESZTŐ JÁTÉK A RAJZOLÁS?

A rajzolás, színezés az egyik leggyakoribb és legfontosabb fejlesztőtevékenység az óvodákban. Egyre több szülőtől hallom azonban, hogy az ő gyerekük nem akar vagy nem tud rajzolni, nem köti le ez a tevékenységet, esetleg csak pacákat, krikszkrakszokat vet a papírra. Vajon ez gond? Mit tehetünk?

A mozgásfejlődés fontossága

Gyerepszikológusok állítják, hogy a későbbi tanulási nehézségek, sőt az agresszív viselkedés hátterében is valamelyik mozgásfejlődési szakasz kimaradása állhat. Problémát okozhat továbbá az is, ha koragyermekkorban nem fejlesztettük eléggé a gyermekünk finommotorikáját. Sajnos a szülők többsége csak későn veszi észre, hogy a gyermekénél valamilyen gond mutatkozik, pedig az iskola előtti 6 évben a folyamatos figyelemmel megelőzhetnénk a fenti nehézségek kialakulását. Egy megfelelő check list követése például jó szolgálatot tehet abban, hogy észrevegyük, ha kimarad egy fejlődési fázis.

Hogyan segít mindebben a rajzolás?

A mozgásfejlődés során alakul ki az idegrendszeri érettség, ekkor kerül egymással harmóniába a gyermek két agyféltekéje, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy iskolaérettségre a kicsik a tanulási készséget, írást, olvasást el tudják sajátítani. Ha egy óvodás gyerek nem akar rajzolni, az azt jelentheti, hogy nem okoz neki örömet ez a fajta alkotótevékenység. Ennek oka pedig az idegrendszer éretlensége és diszharmonikus működése.

Mit fejleszt a rajzolás?

Rajzolás közben

- fejlődnek a gyermek kézizmai,
- erősödnek az ízületek, és
- összehangolódik a szem-kéz munka.

Az egyre biztosabb ceruzafogásnak köszönhetően könnyebben fog menni a betűrajzolás, azaz a folyóírás is.

A rajzolás azonban nem csak a későbbi tanulási készséget fejleszti, hanem a mindennapi élményfeldolgozásban is sokat segít. A gyerekek a napi pozitív és negatív érzéseket, feszültségeket ugyanis képesek rajzban is feldolgozni.

Miről árulkodnak a gyerekrajzok?

Érdemes odafigyelni arra, ha gyermekünk alkot, mert a rajzaiból megtudhatjuk, milyen érzések dolgoznak benne, milyen napja volt:

- ha rendszeresen túl sötét színeket használ, vagy
- ha árvizet, halált és
- hasonló negatív töltetű dolgokat rajzol,

az belső szorongásról árulkodhat. Nem kell azonban megijedni, inkább beszéljünk sokat a gyermekünkkel, figyeljünk rá, és igyekezzünk kideríteni a szorongása okait.

Ugyanígy sok tanulságot levonhatunk abból is, hogyan rajzolja le a családot. „Ez itt anya, ez én vagyok, apa nincs rajta, mert mindig dolgozik.” Nem kell gyerekpszichológusnak lenni hozzá, hogy megállapítsuk, mi bántja ezt a kisfiút.

A gyerekrajzokra még az is jellemző, hogy bizonyos részletek felnagyítva jelennek meg rajtuk. Ennek azon kívül, hogy még nehéz számukra a méretarányos rajzolás, érzelmi kifejező funkciója is van. Amit a gyerek felnagyított a rajzon, az neki valamiért fontos, nagyon szereti, esetleg pont attól fél, amiatt szorong.

A rajzolás szakaszai

Gyerekpszichológusok szerint elég, ha a gyermek

- 4-5 éves korban. Engedjük, hogy megtapasztalja az alkotás örömét. Nem elvárt és nem is szabad presszionálni rá, hogy élethű formákat rajzoljon.
- A színezés is nagyjából 3-4 éves korban kezdődik. A közösségbe bekerülve a gyerekeknek egyre több szabályt kell betartaniuk. A színezés során a vonalon belül maradás tulajdonképpen a szabályokon belül maradás szimbóluma.
- 5-6 éves korban a gyermekek már elkezdnek felismerhető formákat rajzolni. Ha ez a te gyermeked esetében nem így van, érdemes fejlesztőpedagógus segítségét kérned.

A tanulási és viselkedési problémák megelőzése

A rajzolás tehát fontos lépcsőfok a gyerekek fejlődésében, és bár teljesen ellentétes tevékenységnek tűnik, valójában szorosan összekapcsolódik a mozgással.

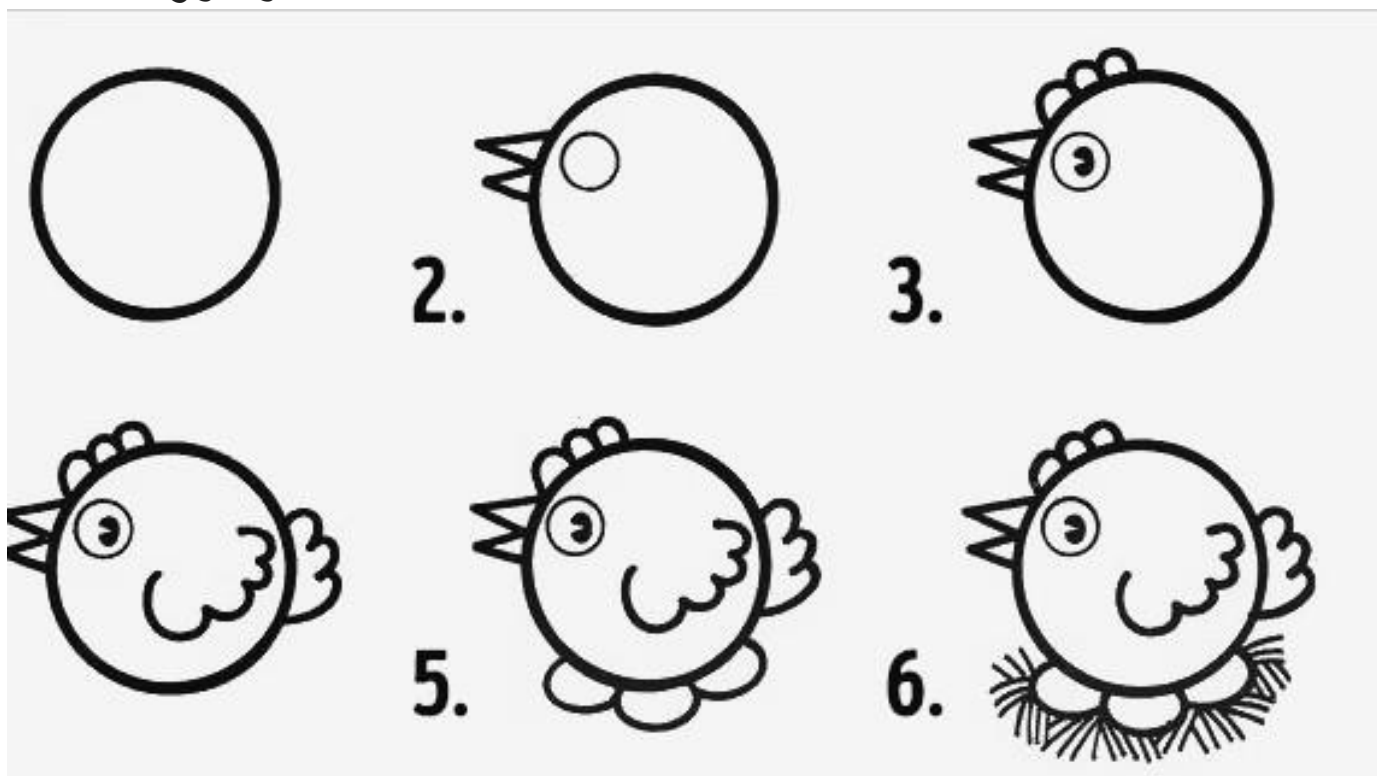
Már egészen kicsi kortól kezdve adjunk lehetőséget gyermekünknek

- a sok-sok szaladgálásra,
- játszóterezésre, illetve
- szerezzünk be otthonra olyan rajzeszközöket, amelyek segítségével a kicsi alkot, feldolgozhatja általa a vele történő mindennapi eseményeket.

Segítő ötletek a rajzoláshoz:

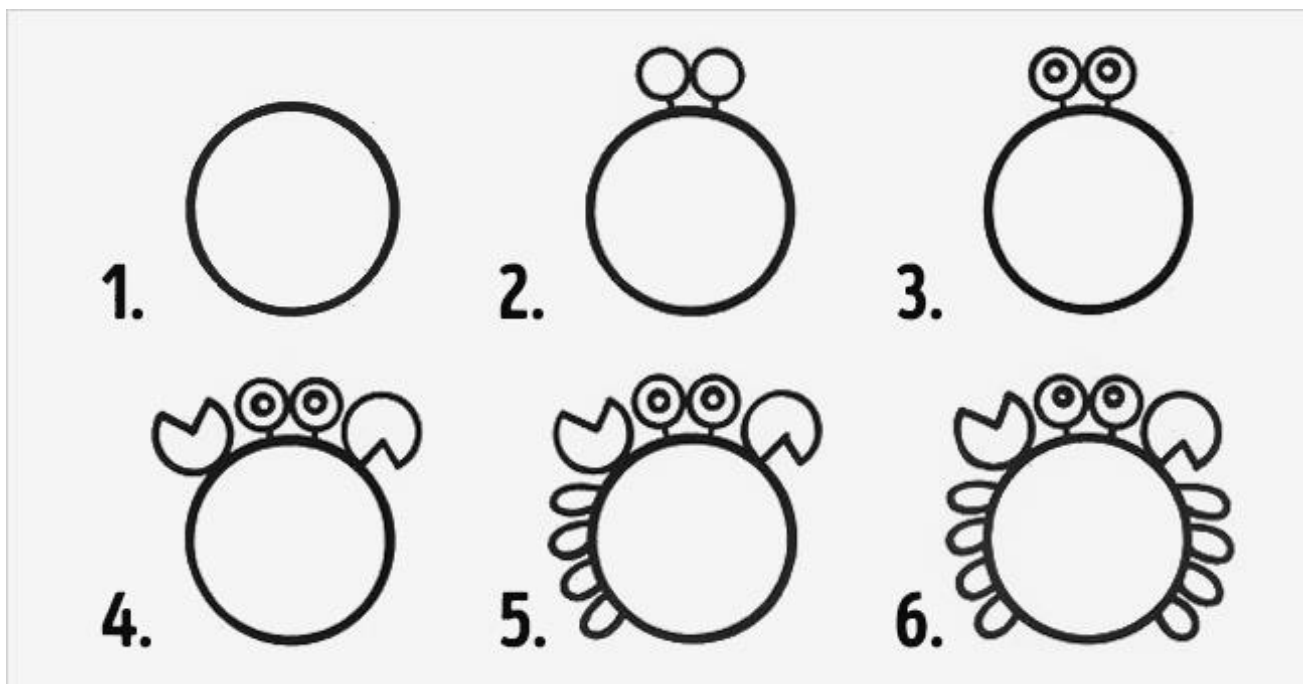
Lépésről lépésre

csibe vagy tyúk:

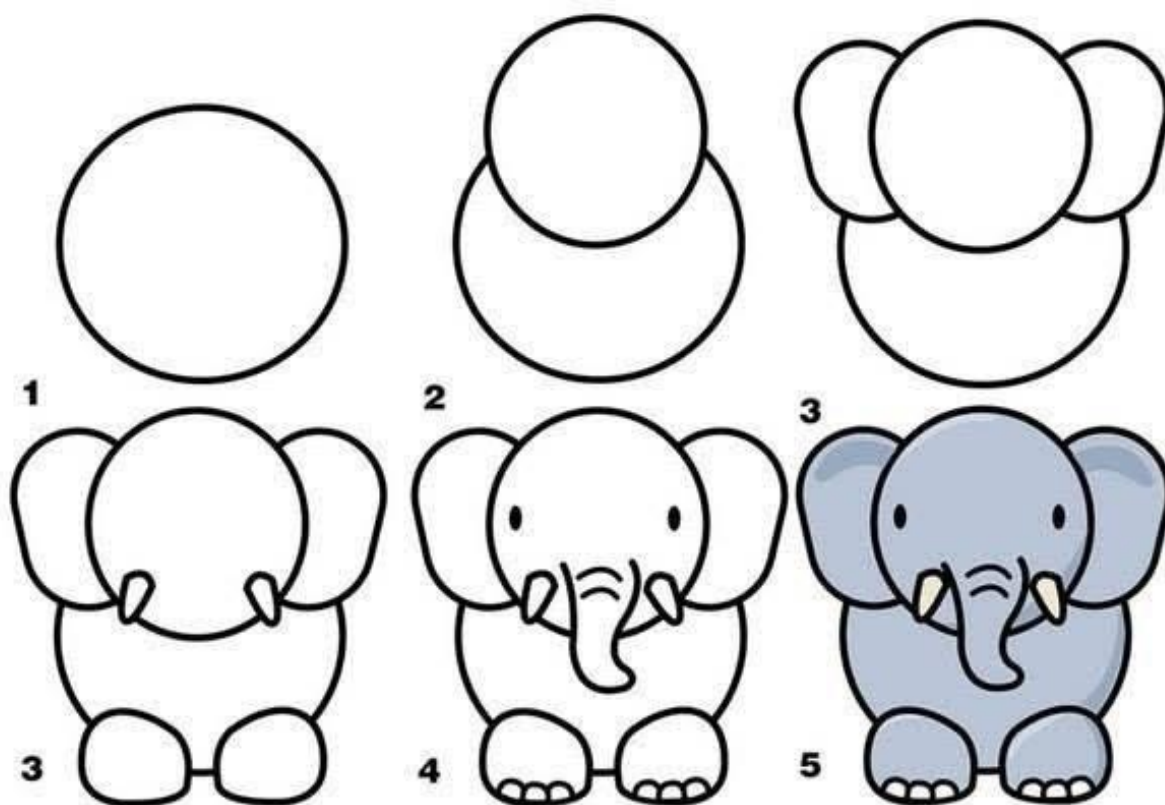

Rák:

Elefánt:

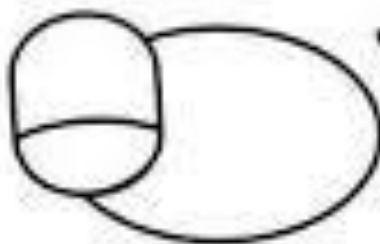

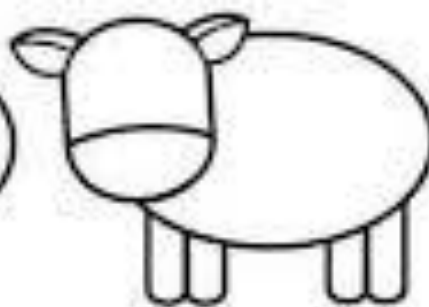
Tehén:

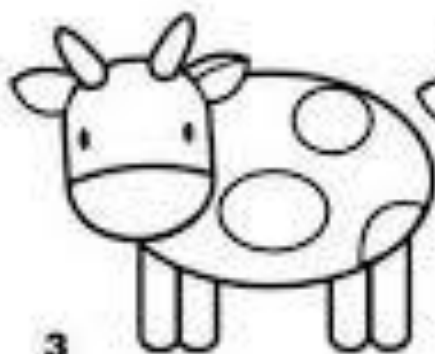
1

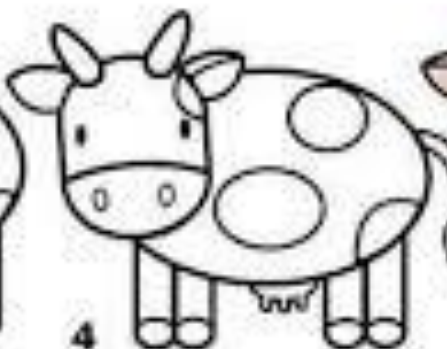
2

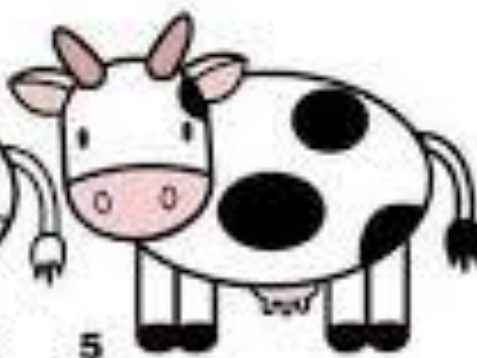
3

3

4

5

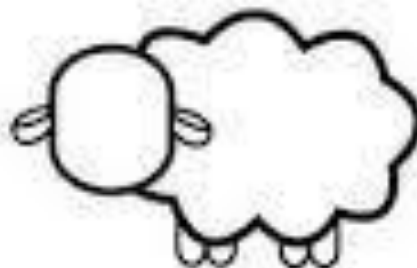
Bárány:

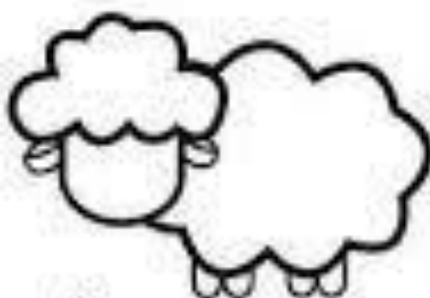
1

2

3

3

4

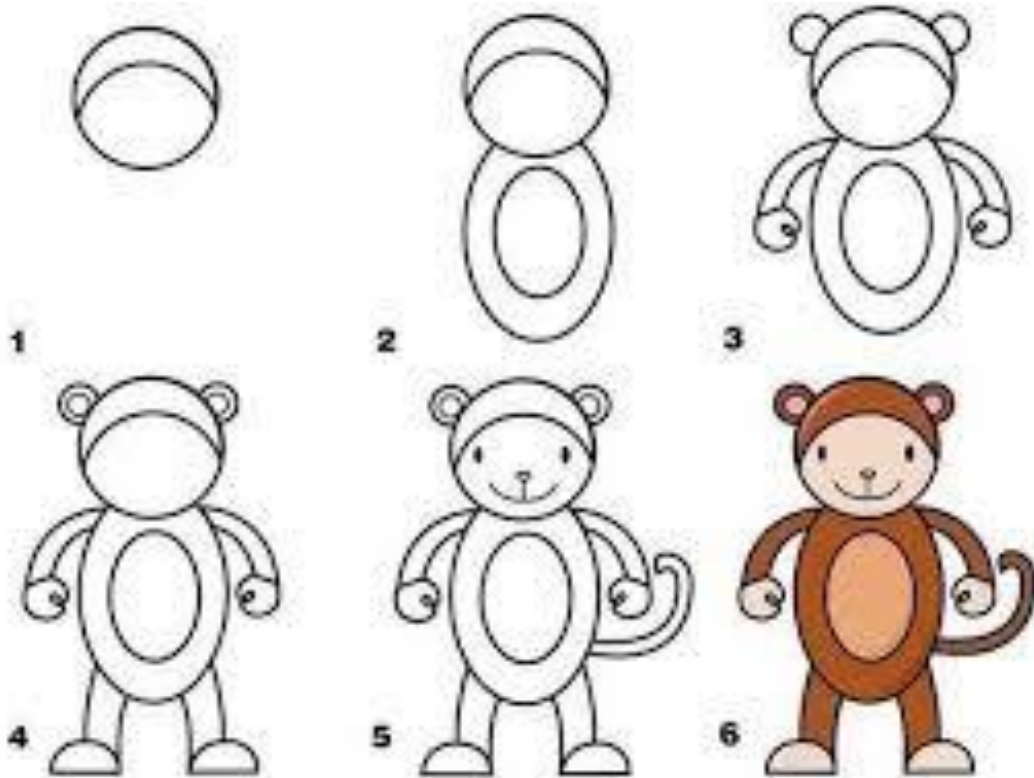

5

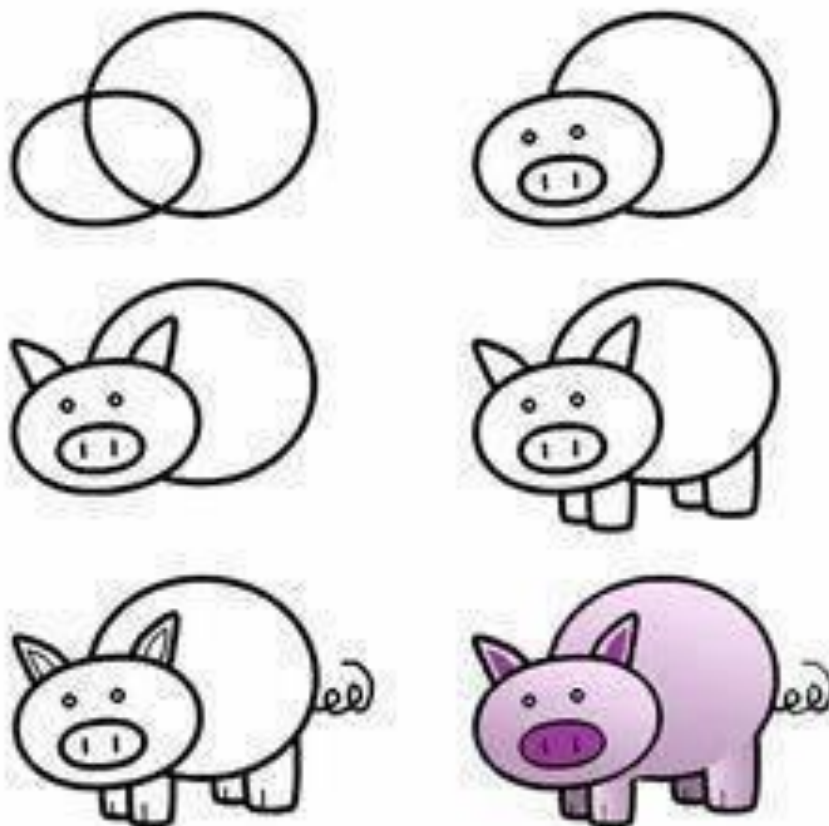

Majom:

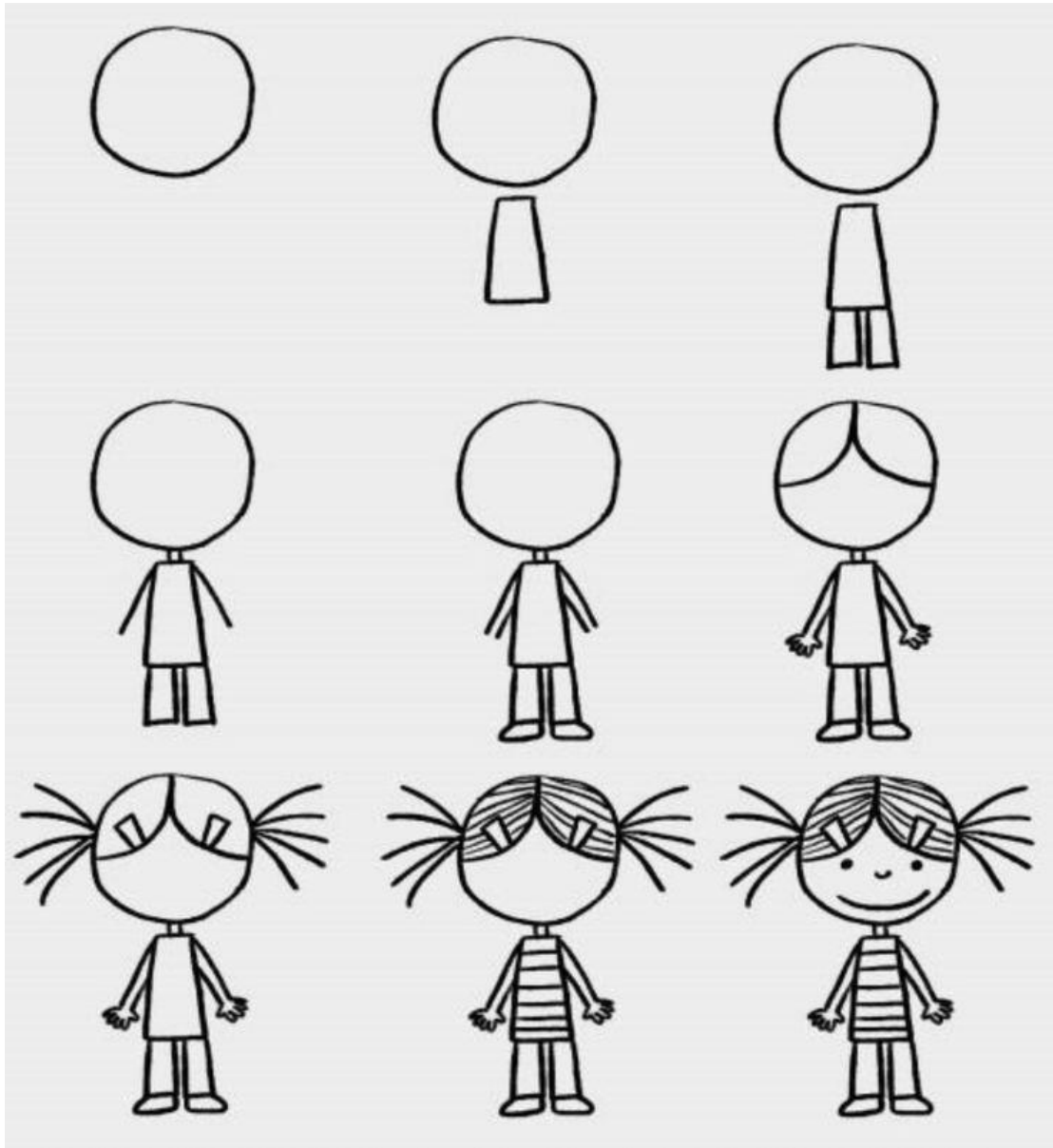

Disznó/Malac:

Egyszerű babarajz:

*Keresgéljenek bátran az interneten, és próbálkozzanak!
A gyermeküknek sokkal értékesebb és szebb lesz bármi amit
Önök rajzolnak Nekik, mint a legdrágább/legmenőbb színező
amit megvesznek.*

